

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ АДВОКАТУРИ”**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

для самостійної роботи та практичних занять

з **НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

“ОСНОВИ АДВОКАТУРИ”

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

ХАРКІВ

2020

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Основи адвокатури» (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський) /Уклад.: Т. Б. Вільчик, О.М. Овчаренко, О.О. Шандула, Я.О. Ковальова, Ю.О. Ремєскова – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. –с.

Укладачі:

Вільчик Т.Б.

Овчаренко О.М.

Шандула О.О.

Ковальова Я.О.

Ремєскова Ю.О.

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою університету

(протокол № від р.)

ЗМІСТ

1. Вступ.....	5-6
2. Загальний розрахунок годин навчальної дисципліни “Основи адвокатури”.....	6-7
3. Програма навчальної дисципліни.....	8-15
4. Завдання до практичних занять.....	15-77
5. Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....	78-82
6. Самостійна робота.....	82-83
7. Питання для самоконтролю.....	83-87

1. ВСТУП

Вивчення навчальної дисципліни «Основи адвокатури» спрямовано на введення майбутніх юристів у професію адвоката; оволодіння загальними знаннями щодо основ діяльності адвокатури, які допоможуть сформулювати чітке уявлення про сутність та значення інституту адвокатури, його функції та завдання, правові основи діяльності, засади організації та діяльності адвокатури, структуру органів адвокатського самоврядування. Розширення та поглиблення знань студентів щодо змісту норм міжнародного та вітчизняного законодавства, яке регулює діяльність адвокатів з надання професійної правничої допомоги, у тому числі при здійсненні функцій захисту і представництва інтересів осіб у різних видах судочинства; активізацію аналітичної діяльності студентів; вироблення вмінь самостійного аналізу та тлумачення законодавства; проведення науково-дослідницької роботи, а також формування практичних вмінь та навичок, необхідних для роботи адвокатом у майбутньому.

Завданнями навчальної дисципліни є допомога студентам отримати знання щодо основ діяльності адвокатури, сформулювати сучасний погляд на професію адвоката та виявити у студентів індивідуальну зацікавленість тим чи іншим напрямом його майбутньої професійної діяльності. У результаті вивчення дисципліни «Основи адвокатури» студенти повинні:

знати історію – основні етапи становлення та розвитку інституту адвокатури; сутність адвокатської діяльності, завдання та функції адвокатури; поняття і значення основоположних принципів та засад здійснення адвокатської діяльності; основи правового статусу адвоката України та адвоката іноземної держави; етичні основи діяльності адвоката; професійні права та обов'язки адвоката; основи взаємодії адвоката і клієнта; основи діяльності адвоката у різних видах судочинства.

вміти розкрити правовий статус адвокатів України та адвоката іноземної держави; особливості набуття статусу адвоката; поняття, значення і сутність кожної засади діяльності адвокатури; правильно тлумачити та застосовувати ці норми при вирішенні практичних ситуацій; оволодіти відомостями про систему органів адвокатського самоврядування; розуміти підстави та порядок притягнення адвоката до юридичної відповідальності.

вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів щодо діяльності інституту адвокатури.

При вивченні навчальної дисципліни “Основи адвокатури” використовуються різні форми навчання: лекції, практичні (семінарські) заняття, індивідуальне консультування викладачем студентів із проблемних питань; експериментальні форми практичних робіт, тестування з використанням засобів Інтернет-технологій, виконання індивідуальних робіт, вирішення практичних ситуацій; самостійна робота студентів із нормативними та літературними джерелами, що рекомендовані для вивчення в межах курсу.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№пп	Тема	Усього годин	В тому числі		
			лекції	практ.занят.	сам.роб.
1	Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення		2	2	
2	Основні етапи становлення та розвитку інституту адвокатури		4	2	
3	Правові основи діяльності адвокатури		2	2	

4	Основоположні принципи та засади здійснення адвокатської діяльності		2	2	
5	Основи правового статусу адвоката		2	2	
6	Основні види адвокатської діяльності		2	2	
7	Професійні права та обов'язки адвоката. Поняття та система гарантій адвокатської діяльності		2	2	
8	Організаційно-правові форми здійснення адвокатської діяльності: загальна характеристика		2	2	
9	Адвокатське самоврядування як організаційна основа адвокатури		2	2	
10	Етичні основи діяльності адвоката		2	2	
11	Основи взаємодії адвоката з клієнтом		2	2	
12	Основи діяльності адвоката у кримінальному судочинстві		4	2	
13	Основи діяльності адвоката у цивільному судочинстві та у процесі медіації.		2	2	
14	Основи діяльності адвоката у господарському та адміністративному судочинстві		2	2	
15	Основи діяльності адвоката у системі безоплатної правової допомоги		2	2	
16	Основи діяльності адвоката у Конституційному Суді України		2		
		150	36	30	84

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ ТА СТАТУСУ АДВОКАТА

ТЕМА № 1. Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення

Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення у юридичному механізмі захисту прав людини. Правова природа адвокатури, її роль в умовах формування правової держави в Україні. Адвокатура та держава: основні принципи та напрями взаємодії. Місце і роль інституту адвокатури у механізмі судової влади. Сучасний стан та перспективи розвитку інституту адвокатури в Україні.

Тема № 2. Основні етапи становлення та розвитку інституту адвокатури

Історико-правові передумови становлення та основні етапи розвитку інституту адвокатури у світі. Адвокатура і судові оратори Стародавньої Греції та Риму. Друковані пам'ятки видатних адвокатів цих країн про адвокатські професії та ораторське мистецтво. Історія української адвокатури. Судове представництво в Київській Русі у IX-XIII століттях та його характерні риси. Створення адвокатури в Україні, формування поняття «адвокат». Пам'ятки права XIV-XVI століть. Вимоги до осіб, які виявили намір займатися адвокатською діяльністю у цей період. Адвокатура України періоду судово-правової реформи 1864 р. Присяжні та приватні повірені: статус, організаційні форми діяльності, відповідальність. Принципи організації та діяльності адвокатури у 1864-1917 роках. Найбільш відомі адвокати цього періоду. Адвокатура в Україні у 1917-1922 роках. Організаційні форми адвокатської діяльності у цей період. Адвокатура України у період 1931-1939 років. Основи діяльності адвокатів, правове та фінансове становище об'єднань адвокатів,

оплата праці адвокатів, дисциплінарна відповідальність адвокатів. Нормативно-правові акти, які регулювали діяльність адвокатури у період 1939-1962 років. Правове становище колегій адвокатів та організація діяльності юридичних консультацій. Оплата праці адвокатів, дисциплінарна відповідальність адвокатів. Законодавчі та нормативні акти, що регулювали діяльність адвокатури у період 1962-1980 рр. Керівні органи колегій адвокатів та їх повноваження. Прийом і виключення із колегій адвокатів. Основи адвокатури України у період 1980-1990 років. Нормативно-правові акти, що регулювали діяльність адвокатури. Закон України «Про адвокатуру» 1991 року. Його підготовка, прийняття та введення в дію. Набуття статусу адвоката, права і обов'язки адвоката, оплата праці та дисциплінарна відповідальність. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність адвокатури України у сучасний період.

Тема № 3. Правові основи діяльності адвокатури

Поняття і класифікація правових основ діяльності адвокатури. Конституційні основи діяльності адвокатури України. Міжнародно-правові основи захисту прав людини та діяльності адвокатури: їх класифікація та загальна характеристика. Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” як основне джерело правового забезпечення адвокатури. Процесуальне законодавство та інші законодавчі акти. Рішення Конституційного Суду України. Рішення Верховного Суду та інших судів. Загальна характеристика актів Національної асоціації адвокатів України.

Тема № 4. Основоположні принципи та засади здійснення адвокатської діяльності

Поняття, значення основоположних принципів адвокатської діяльності України. Характеристика принципів адвокатської діяльності України: принцип верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та

уникнення конфлікту інтересів. Характеристика принципів адвокатури України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз.

Тема № 5. Основи правового статусу адвоката

Порядок та умови доступу до професії адвоката в Україні. Процедура складання кваліфікаційного іспиту. Порядок проходження стажування. Правовий статус стажиста. Правовий статус помічника адвоката. Особливості статусу адвоката іноземної держави. Єдиний реєстр адвокатів України: порядок ведення. Юридична відповідальність адвоката: особливості притягнення та види. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю. Особливості оподаткування адвокатської діяльності. Особливості рекламування адвокатської діяльності.

Тема № 6. Основні види адвокатської діяльності

Поняття та загальна характеристика видів адвокатської діяльності. Види адвокатської діяльності: надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення; надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні; представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків

потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні; представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами; представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань; захист прав, свобод і законних інтересів викривача у зв'язку з повідомленням ним інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення. Види діяльності, несумісні зі статусом адвоката: порівняльний аналіз законодавства України та європейських країн.

Тема № 7. Професійні права та обов'язки адвоката. Поняття та система гарантій адвокатської діяльності

Права та обов'язки адвокатів: класифікація та загальна характеристика. Професійні права адвокатів. Професійні обов'язки адвокатів: перед клієнтом; перед судом. Поняття та система гарантій адвокатської діяльності. Складові елементи структури та системи правових гарантій адвокатської діяльності. Міжнародно-правові стандарти гарантій адвокатської діяльності.

Тема № 8. Організаційно-правові форми здійснення адвокатської діяльності: загальна характеристика

1. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності: види та загальна характеристика. Особливості здійснення адвокатської діяльності індивідуально. Адвокатське бюро як одна з організаційних форм адвокатської діяльності в Україні: порядок реєстрації та основи діяльності. Адвокатське

об'єднання як організаційно-правова форма діяльності адвокатури в Україні: порядок реєстрації та основи діяльності. Електронний Особистий кабінет адвоката: питання використання сервісу.

Тема № 9. Адвокатське самоврядування як організаційна основа адвокатури

Засади та завдання адвокатського самоврядування в Україні. Правовий статус та структура Національної асоціації адвокатів України. Організаційні форми адвокатського самоврядування в Україні: загальна характеристика. Конференція адвокатів регіону: порядок скликання та повноваження. Рада адвокатів регіону: повноваження, порядок формування та діяльність. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження. Ревізійні комісії: види, повноваження, склад та порядок формування. Рада адвокатів України: повноваження, порядок формування та діяльність. З'їзд адвокатів України: статус, повноваження та склад. Акти органів адвокатського самоврядування: система та загальна характеристика. Фінансове забезпечення діяльності органів адвокатського самоврядування.

Тема № 10. Етичні основи діяльності адвоката

Етичні стандарти адвокатської професії: поняття, завдання і функції. Міжнародно-правове регулювання етичних стандартів адвокатської професії. Загальна характеристика Правил адвокатської етики України. Основні принципи етичної поведінки адвокатів. Етичні засади взаємовідносин адвоката з клієнтом. Проблема узгодження правової позиції у справі. Конфлікт інтересів та шляхи його розв'язання. Випадки, коли адвокат повинен відмовитися від доручення. Етичні засади взаємовідносин адвоката та суду, адвоката та інших учасників судового провадження, адвоката та посадових осіб органів державної влади. Правила поведінки адвокатів у соціальних мережах: етичні аспекти. Юридична відповідальність адвоката за порушення

Правил адвокатської етики. Відповідальність адвоката за неповагу до суду. Етичні аспекти дисциплінарної відповідальності адвоката.

Тема № 11. Основи взаємодії адвоката з клієнтом

Перша зустріч адвоката з клієнтом: правові, етичні та психологічні аспекти. Етичні аспекти комунікації з клієнтом під час прийняття та виконання доручення клієнта. Довіра і особиста порядність адвоката як основа взаємовідносин адвоката з клієнтом. Обов'язки адвоката перед клієнтом. Консультативна робота адвоката: сутність та завдання. Алгоритм дій адвоката. Види консультування. Укладання договору про надання правничої допомоги з клієнтом. Гонорар адвоката: правове регулювання та порядок формування.

МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА У РІЗНИХ ВИДАХ СУДОЧИНСТВА

Тема № 12. Основи діяльності адвоката у кримінальному судочинстві

Правові засади діяльності адвоката у кримінальному судочинстві України. Міжнародні стандарти захисту особи у кримінальному судочинстві. Основні засади забезпечення незалежності адвоката у кримінальному провадженні. Адвокат-захисник підозрюваного, обвинуваченого у кримінальному провадженні. Правові підстави та підстави допуску адвоката до участі у кримінальному провадженні. Адвокат-представник потерпілого у кримінальному провадженні. Адвокат свідка у кримінальному провадженні. Поняття та порядок здійснення адвокатського розслідування. Проблеми участі адвоката у проведенні слідчих дій.

Тема № 13. Основи діяльності адвоката у цивільному судочинстві та у процесі медіації

Правові засади діяльності адвоката у цивільному процесі: поняття та види. Поняття, види і підстави представництва. Права й обов'язки адвоката -

представника позивача, відповідача, третіх осіб. Обставини, що виключають участь адвоката у цивільному судочинстві. Способи запобігання конфлікту інтересів адвокатом. Складання позовної заяви, інших документів. Структура та зміст позовної заяви. Підготовка та подання письмових доказів разом з позовною заявою. Діяльність адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ. Доказова діяльність адвоката у цивільному судочинстві. Промова адвоката в суді. Особливості діяльності адвоката у процесі медіації. Роль адвоката під час укладення мирової угоди.

Тема № 14. Основи діяльності адвоката у господарському та адміністративному судочинстві

Правова регламентація і підстави участі адвоката у господарському судочинстві. Формування та реалізація адвокатом правової позиції по господарській справі. Доказова діяльність адвоката представника як форма реалізації правової позиції по господарській справі. Процесуальний статус адвоката в адміністративному процесі. Права та обов'язки адвоката. Проблеми законодавчого врегулювання правового статусу та повноважень адвоката у адміністративному судочинстві. Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.

Тема № 15. Основи діяльності адвоката у системі безоплатної правової допомоги

Інститут безоплатної правової допомоги: правова природа та особливості адміністрування. Сутність конституційного права на безоплатну правову допомогу. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги. Види безоплатної правової допомоги: поняття, види та загальна характеристика. Коло суб'єктів, наділених правом надання безоплатної вторинної правової допомоги. Фінансування БПД в Україні. Система безоплатної правової допомоги у зарубіжних країнах.

Тема № 16. Основи діяльності адвоката у Конституційному Суді України

Роль і місце Конституційного Суду України в системі органів державної влади. Повноваження Конституційного Суду України. Структура Конституційного Суду України. Конституційна скарга: правова природа, суб'єкти і порядок подання. Методологічні аспекти складання конституційної скарги адвокатом. Умови прийнятності конституційної скарги. Права та обов'язки адвоката як учасника конституційного провадження. Відповідальність за порушення порядку проведення засідань в Конституційному Суді України. Процедура розгляду конституційної скарги у Конституційному Суді України. Роль адвоката у супроводженні конституційної скарги: стратегічні та тактичні аспекти. Організаційно-правові проблеми і перспективи розвитку інституту конституційної скарги в Україні.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА № 1. Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення

План:

1. Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення у юридичному механізмі захисту прав людини.
2. Правова природа адвокатури, її роль в умовах формування правової держави в Україні.
3. Адвокатура та держава: основні принципи та напрями взаємодії.
4. Місце і роль інституту адвокатури у механізмі судової влади.
5. Сучасний стан та перспективи розвитку інституту адвокатури в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу з теми заняття.
2. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.
3. Підготувати наукову доповідь по одній із тем:
 - 1) «Місце інституту адвокатури у системі органів та посадових осіб, наділених правом надання правової допомоги»;
 - 2) «Сутність інституту адвокатури та його визначення у чинному законодавстві, рішеннях Конституційного Суду України, проектах законів про адвокатуру та адвокатську діяльність»;
 - 3) «Засади взаємодії адвокатури та держави. Роль адвокатури у побудові правової держави»;
 - 4) «Місце та роль адвокатури у системі судочинства»;
 - 5) «Адвокатура та громадянське суспільство».

Рекомендована література:

1. Васьковський Е.В. Организация адвокатуры. В 2-х частях.: СПб., 1893. Ч.1 : Очерк всеобщей истории адвокатуры. Ч. 2.: Исследование принципов организации адвокатуры.
2. Васьковський Е.В. История адвокатуры // Адвокат в уголовном процессе. Под ред. и с пред. П.А. Лупинской. - Москва: Новый юрист, 1997.
3. Сафулько С.Ф. Адвокатура в системі правової держави. Адвокатура і судова влада.
4. Сафулько С.Ф. Сучасне розуміння адвокатури як інституту громадянського суспільства.
5. Строгович М.С. Проблемы судебной этики / М.С. Строгович. – М., 1974. – 272 с.
6. Прилуцький С.В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні» - дисс. докт. юрид наук. – Київ – 2013.- 439 с.
7. Яновська О. Г. Адвокатура та судова риторика: навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни /О. Г. Яновська. – Київ: КНЕУ, 2008 – 156 с.
8. Сакара Н. Право на справедливий судовий розгляд та національна практика цивільного судочинства / Н. Сакара // Право України. – 2011 - № 10. – 31-32.

9. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія / Т.Б. Вільчик. – Харків: Право,– 2015. – 400 с.

10. Вільчик Т.Б. Адвокатура та судова влада : характер взаємовідносин // Часопис академії адвокатури. – Том 7. – № 4 (25). – 2014. – с.19 – 25.

11. Вільчик Т.Б. Адвокатура і держава: взаємодія в забезпеченні прав і законних інтересів громадян // Фаховий науковий журнал Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». Одеса. - 2014. – № 10-1. Том 1. – С. 62– 66.

12. Вільчик Т.Б. Адвокатура та громадянське суспільство у правовій державі // Право України. –2014. – С. 243-250.

13. Вільчик Т.Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою. *Вісник Академії адвокатури України: наук. журн.* К. :, 2014. Том 11. № 2(30). С. 63-73.

14. Аракелян М. Р. Адвокатура України – інститут громадянського суспільства: правова природа / М. Р. Аракелян // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». – 2013. – Т. 11. – С. 78–85.

15. Козьмініх А. В. Адвокатура як інститут громадянського суспільства в сучасній науці / А. В. Козьмініх // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. – Одеса, 2009. – Вип. 36. – С. 228–235.

16. Обловацька Н. О. Адвокатура – інститут громадянського суспільства / Н. О. Обловацька // Адвокат. – 2011. – № 10. – С. 37–40.

17. Вільчик Т.Б. Адвокатура як правозахисний інститут у механізмі судочинства / Т. Б. Вільчик // *EuropeanReformsBulletin*. – 2015. – № 2. – С. 78 –92.

18. Святоцький О.Д., Медведчук В.В. Адвокатура: історія і сучасність. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 320 с.

19. Адвокатура України: навчальний посібник: у 2 кн. / за ред. доктора юр. наук, проф. С.Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007. – 940 с.

20. Фіолевський Д. П. Адвокатура: підручник. / Д.П. Фіолевський. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2014. – 624 с.

21. Погорецький М. А. Адвокатура України : підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська. - Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 368 с.

22. Іваницький С. О. Тенденції розбудови професійного самоврядування в системі прокуратури, судової влади та адвокатури / С. О. Іваницький // *Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія: Юриспруденція*. – 2014. – № 10-2. – Т. 2. – 120-121.

23. Іваницький С.О. Вибори в адвокатурі: історія, сьогодення, шляхи удосконалення / С.О. Іваницький // *Адвокат* – 2014. –№ 7. – С. 20-26.

24. *Charter of core principles of the European legal profession and Code of conduct for European lawyers*. - Brussels: The Council of Bars and Law Societies

of Europe, 2013. – 32 p.

25. Gromec-Broc C. The legal profession in the European Union – a comparative analysis of four member state / C. Gromec-Broc // *Liverpool Law Review*. – 2002. – vol. 24. – № 1-2. – P. 109-130.

26. Винавер М.М. Очерки об адвокатуре. СПб., 1902.

27. Гаррис Р. Школа адвокатуры. СПб., 1911.

28. Гессен И.В. Адвокатура, общество и государство. 1864—1914. М., 1914.

29. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 450 с.

30. Заборовский В.В. Проблемные вопросы соблюдения баланса между авторитетом суда и необходимостью выполнения адвокатом своих профессиональных обязанностей по защите интересов клиента. *Власть закона*. 2016. № 1. С. 124-134.

31. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с.

ТЕМА № 2. Основні етапи становлення та розвитку інституту адвокатури

План:

1. Історико-правові передумови становлення та основні етапи розвитку інституту адвокатури у світі.
2. Адвокатура і судові оратори Стародавньої Греції та Риму. Друковані пам'ятки видатних адвокатів цих країн про адвокатські професії та ораторське мистецтво.
3. Історія української адвокатури. Судове представництво в Київській Русі у IX-XIII століттях та його характерні риси.
4. Створення адвокатури в Україні, формування поняття «адвокат». Пам'ятки права XIV-XVI століть. Вимоги до осіб, які виявили намір займатися адвокатською діяльністю у цей період.
5. Адвокатура України періоду судово-правової реформи 1864 р.
Присяжні та приватні повірені: статус, організаційні форми діяльності,

- відповідальність. Принципи організації та діяльності адвокатури у 1864-1917 роках. Найбільш відомі адвокати цього періоду.
6. Адвокатура в Україні у 1917-1922 роках. Організаційні форми адвокатської діяльності у цей період.
 7. Адвокатура України у період 1931-1939 років. Основи діяльності адвокатів, правове та фінансове становище об'єднань адвокатів, оплата праці адвокатів, дисциплінарна відповідальність адвокатів.
 8. Нормативно-правові акти, які регулювали діяльність адвокатури у період 1939-1962 років. Правове становище колегій адвокатів та організація діяльності юридичних консультацій. Оплата праці адвокатів, дисциплінарна відповідальність адвокатів.
 9. Законодавчі та нормативні акти, що регулювали діяльність адвокатури у період 1962-1980 рр. Керівні органи колегій адвокатів та їх повноваження. Прийом і виключення із колегій адвокатів.
 10. Основи адвокатури України у період 1980-1990 років. Нормативно-правові акти, що регулювали діяльність адвокатури.
 11. Закон України «Про адвокатуру» 1991 року. Його підготовка, прийняття та введення в дію. Набуття статусу адвоката, права і обов'язки адвоката, оплата праці та дисциплінарна відповідальність.
 12. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність адвокатури України у сучасний період.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу з теми заняття.
2. Підготувати наукове повідомлення, есе або презентацію по одній із тем:
 - 1) «Адвокатура стародавнього Риму»;
 - 2) «Адвокатура стародавньої Греції»;
 - 3) «Етапи виникнення та розвитку адвокатури у світі»;

4) «Етапи виникнення та розвитку адвокатури в Україні та їх загальна характеристика»;

5) «Судове представництво в Київській Русі у IX-XIII століттях та його характерні риси»;

6) «Характеристика інституту адвокатури періоду судової реформи 1984 р.»;

7) «Основні етапи розвитку адвокатури в радянський період».

3. Обрати відомого (видатного) адвоката минулих часів і підготувати доповідь (або презентацію в форматі Power Point) щодо професійних здобутків цього адвоката. В презентації повинні бути декілька цитат з виступів або публікацій обраного Вами адвоката.

Рекомендована література:

1. Васьковский Е.В. Организация адвокатуры. В 2-х частях.: СПб., 1893. Ч.1 : Очерк всеобщей истории адвокатуры. Ч. 2.: Исследование принципов организации адвокатуры.

2. Васьковский Е.В. История адвокатуры // Адвокат в уголовном процессе. Под ред. и с пред. П.А. Лупинской. - Москва: Новый юрист, 1997.

3. Адвокатура України: уроки перших років самоврядності лабораторія законодавчих ініціатив. Київ, 2018. URL: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Shadow_Report_Bar_19.09.2018pdf-1.pdf

4. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с.

5. Історія адвокатури України / за ред. Т.В. Варфоломеевої, О.Д. Святоцького. Київ: Либідь, 1992.

6. Стоянов А. История адвокатуры. Вып. 1. Древний мир: Египет, Индия, Евреи, Греки, Римляне. - Харків, 1869. - С. 20.

7. Власов О. Адвокатура по-візантійськи / О. Власов // Український адвокат. – 2008. – № 3. – С. 39.

8. Чубатий М. Огляд історії українського права: Історія джерел та держ. права / Укр. вільний ун-т / За ред. В. Іваненка. – Мюнхен; К.: УДЖ “Ноосфера”, 1994. – 224 с. – с.32.

9. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях : навч. посіб. / Н. М. Бакаянова. Одеса, 2016. С. 8.

10. Адвокатура України : підручник : у 2 кн. / за заг. ред. С. Я. Фурси та Н. М.Бакаянкової. Изд-во: Алерта. – 2016. - С. 90.

11. Псковская Судная Грамота / сост.: И. И. Василев, Н. В. Кирпичников. Псков. С. 21-22.
12. Новгородская Судная грамота // Российское законодательство X-XX веков. 1984. Т. 1. – С. 304–308.
13. Святоцький О.Д., Михеєнко М.М. Адвокатура України: Навчальний посібник. – К.: Ін Юре, 1997. – 224 с. –с.16.
14. Права, за якими судиться малоросійський народ. 1743 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського / Ю.С. Шемшученко (відп. ред. та авт. передм.), К.А. Вислобоков (упоряд.). – К., 1997. – 547 с.
15. Статут Великого Княжества Литовского 1529 года / Под ред. К.И. Яблонска. – Минск: Академия наук БССР, 1960. – 253 с.
16. Аракелян М.Р. Развитие института судебного представительства в Великом княжестве Литовском. Наукові праці Одеської національної юридичної академії. Одеса: Юридична література, 2009. Т. VIII. С. 101-109.
17. Аракелян М.Р. Правозахисна діяльність адвокатури: теоретико-правовий ракурс. – Монографія. – Фенікс. - 2018. – 385 С.
18. Святоцька О.В. Інститут адвокатури України: становлення та розвиток : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. – Львів. – 2010.- 16 с.
19. История русской адвокатуры. Адвокатура, общество и государство, 1864 - 1914 гг. Т. 1 / Под ред.: М.Н. Гернет. - М.: Изд. Советов При-сяж. Повер., 1914. 672 с.
20. Погорецький М.А. Адвокатура України: підручник для студентів вищих закладів освіти / М.А.Погорецький, О.Г.Яновська – Київ: Юрінком Інтер, 2014. – 368 с.- с.26.
21. Кони А.Ф. Отцы и дети судебной реформы / А.Ф.Кони – Т-во И.Сытина, 1914. – 310 с. – с.303.
22. Судебные речи известных русских юристов. В 2 ч. Ч. 1 : сборник / вступ. ст. Г. М. Резника. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2016. — 378 с. — Серия : Антология мысли; Судебные речи известных русских юристов. Сборник. – М., -1958.- Электронный ресурс. – Режим доступа: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1001858/Sudebnye_rechiya_izvestnyh_russkih_yuristov.html
23. Меланчук А.В. Адвокатура в Російській імперії і сучасній Україні (порівняльно-правовий аналіз).- Дис.. канд. юрид. наук: 12.00.10 – Одеса.- 2014. – 230 С.

ТЕМА № 3. Правові основи діяльності адвокатури

План:

1. Поняття і класифікація правових основ діяльності адвокатури.

2. Конституційні основи діяльності адвокатури України.
3. Міжнародно-правові основи захисту прав людини та діяльності адвокатури: їх класифікація та загальна характеристика.
4. Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” як основне джерело правового забезпечення адвокатури.
5. Процесуальне законодавство та інші законодавчі акти.
6. Рішення Конституційного Суду України.
7. Рішення Верховного Суду та інших судів.
8. Акти Національної асоціації адвокатів України.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу із метою поглиблення знань щодо юридичної природи адвокатури.
2. Проаналізуйте міжнародно-правові документи, що безпосередньо стосуються здійснення адвокатської діяльності.
3. Зробіть наукову доповідь на одну з наступних тем:
 - 1) «Конституційне законодавство України та країн ЄС щодо адвокатури та адвокатської діяльності»;
 - 2) «Аналіз рішень ЄСПЛ щодо адвокатури та адвокатської діяльності»;
 - 3) «Міжнародні стандарти незалежності та самоврядності адвокатури»;
 - 4) «Законодавство країн Європейського Союзу щодо адвокатури та адвокатської діяльності»;
 - 5) «Роль рішень Конституційного Суду України у правовому регулюванні інституту адвокатури»;
 - 6) «Рішення Верховного Суду як джерело правового регулювання інституту адвокатури»;
 - 7) «Роль рішень Ради адвокатів України у здійсненні адвокатської діяльності».

Рекомендовані нормативні акти:

1. Конституція України. // ВВР України, 1996, № 30, ст. 141.
2. Основні положення про роль адвокатів, прийняті Конгресом ООН про попередження злочинів у серпні 1990 р.

3. Принципи та керівні настанови щодо доступу до правової допомоги у системі кримінального правосуддя, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 20 грудня 2012 р.

4. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні в Страсбурзі у жовтні 1988 р.

5. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від 25 жовтня 2000 р. «Про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків».

6. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/276/2015> (дата звернення: 01.11.2015). – Заголовок з екрана.

7. Закон України № 435-р «Про затвердження Концепції Державної цільової програми формування системи безоплатної правової допомоги на 2013-2017 роки».

8. Принципи та керівні настанови щодо доступу до правової допомоги у системі кримінального правосуддя, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 20 грудня 2012 р.

9. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції від 17 липня 1997 року: Закон України від 17.07.1997 № 475/97 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр>

10. Положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури: затверджено установчим з'їздом адвокатів України 17 листопада 2012 року // Український адвокат. – 2013. – № 9-10. – С. 32-38.

11. Статут недержавної некомерційної професійної організації «Національна асоціація адвокатів України»: затверджений рішенням Установчого з'їзду адвокатів України від 17.11.2012 р. // Український адвокат. – 2014. – № 1-2. – С. 19-30.

12. Про надання роз'яснень практичних питань реалізації Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо організаційних форм адвокатської діяльності: рішення Ради адвокатів України № 71 від 4-5 липня 2014 р. // Український адвокат. – 2014. – № 11-12. – С. 28-29.

13. Про надання роз'яснень щодо можливості адвокатів, які зареєстровані в одному адвокатському об'єднанні, здійснювати захист різних за процесуальним статусом осіб: додаток 1 до рішення Ради адвокатів України № 246 від 19 листопада 2013 р. // Український адвокат. – 2014. – № 3. – С. 30-31.

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. – 304 с.
2. Адвокатура України: навчальний посібник: у 2 кн. / за ред. доктора юр. наук, проф. С.Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007. – 940 с.
3. Адвокатура України: правове регулювання і судова практика: практичний посібник для адвоката / за ред. С.Ф. Сафулька, О.Д. Святоцького; упоряд. Т.Г. Захарченко та ін. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 768 с.
4. Фіолевський Д. П. Адвокатура: підручник. / Д.П. Фіолевський. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2014. – 624 с.
5. Погорецький М. А. Адвокатура України : підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська. - Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 368 с.
6. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: новый курс адвокатского права и адвокатской криминалистики: учеб. пособие: изд. 2-е, испр. и доп. / О.В. Синеокий. – Х.: Право, 2012. – 516 с.
7. Вільчик Т.Б. Співвідношення понять «правова допомога» та «правові (юридичні) послуги» в юридичній науці та законодавстві України// Фаховий науковий журнал «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - Серія «Юриспруденція» - № 6/2. – Том 1. – Одеса. – 2013.
8. Вільчик Т.Б. Термінологічні питання інституту правової допомоги в Україні // Науковий вісник Ужгородського Національного університету.- випуск № 22.- частина П-2012.- с. 140-146.
9. Вільчик Т.Б. Юридична природа адвокатури та проблеми організації її діяльності // Університетські наукові записки. 2011, № 4 (40), стр. 327-331. // Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2011_4_51.pdf
10. Вільчик Т.Б. Конституционная природа права на правовую юпомощь: сравнительный анализ // Международный научно-практический журнал "Закон и Жизнь" ("LegeasiViata"). - Минск.- 2013.- № 10. – С. 55 – 59.
11. Панченко В. Ю. Юридическая помощь (вопросы общей теории) : монографія / В. Ю. Панченко. – Красноярск : Сиб. федер. ун-т, 2011. – 279 с.
12. Кравченко М.В. Договір про надання правової допомоги як правова конструкція // Юридичний вісник 1 (34) 2015. – С.86-91. (Режим доступу: http://www.law.nau.edu.ua/images/Наука/Науковий_jurnal/2015/statji_n1_34_2015/18.PDF).
13. Крушницька О.В. Договір про надання правової допомоги як форма реалізації конституційного права на професійну правничу допомогу // Науковий вісник Ужгородського університету.- Серія Право.- 2018. – С.74-78.
14. Рішення РАУ № 118 Про затвердження роз'яснення щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги безоплатно (Pro bono) від 26 квітня 2016 року. – Електронний ресурс.

– Режим доступу : https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-r-shennya-gau-118_5735a1d5d7a7a.pdf

15. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

16. Справа "Morris проти Об'єднаного Королівства" [Електронний ресурс]. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_041

17. Постанова Верховного Суду від 12.06.2018 р. Справа № 462/9002/14-ц.

[Електронний ресурс]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/VS181273?ga=2.21213307.1191228544.1582118437-1768712227.1554199359>

18. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 12 травня 2020 року у справі № 904/4507/18 (провадження № 12-171гс19) щодо можливості віднесення до судових витрат «гонорару успіху» адвоката.

19. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 14 березня 2019 року у справі № 9901/34/19 (провадження № 11-82заі19) щодо зловживання позивачем його процесуальними правами, яке полягало у застосуванні позивачем у позовній заяві образливих тверджень на адресу суддів України, які до того ж визначені підставою позову, використання яких неприпустиме при оформленні, зокрема, й позовної заяви.

ТЕМА № 4. Основоположні принципи та засади здійснення адвокатської діяльності

План:

1. Поняття, значення основоположних принципів адвокатської діяльності України.

2. Характеристика принципів адвокатської діяльності України: принцип верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів.

3. Характеристика принципів адвокатури України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу із метою поглиблення знань щодо визначення принципів діяльності адвокатури.
2. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.
3. Проаналізувати принцип «конфіденційності адвокатської діяльності» у практиці Європейського суду з прав людини.
4. Підготувати есе по одній із тем:
 - 1) «Загальна характеристика принципів адвокатської діяльності України (принцип верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів)».
 - 2) «Реалізація принципу незалежності адвокатської діяльності в Україні».
 - 3) «Принцип законності в адвокатській діяльності України».
 - 4) «Співвідношення принципів верховенства права і законності у адвокатській діяльності».
 - 5) «Уникнення конфлікту інтересів як один із найважливіших принципів професійної діяльності адвоката».
 - 6) «Принципи територіальності, вільного вибору форми організації адвокатської діяльності, корпоративного самоврядування та самофінансування як організаційні принципи адвокатури».
 - 7) «Територіальність як принцип побудови адвокатури в Україні та зарубіжних країнах».
 - 8) «Характеристика принципів та засад здійснення адвокатської діяльності, що закріплені у Загальному кодексі правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства».
 - 9) «Характеристика принципів та засад здійснення адвокатської діяльності, що закріплені у Хартії основних принципів європейської адвокатської професії».
 - 10) «Характеристика принципів та засад здійснення адвокатської діяльності, що закріплені в Основних положеннях про роль адвокатів (прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року)».
 - 11) «Характеристика принципів адвокатури України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз».

Рекомендована література:

1. Алейников Г. Принцип змагальності та діяльність адвоката-захисника щодо збирання доказів у досудовому слідстві / Г. Алейников // Підприємництво, господарство і право. - 2002. - № 1. - С. 87-89.

2. Бакаянова Н.М. Этические принципы адвокатуры в Украине: Монография. – Одесса: Юридическая литература, 2005. – 152 с.
3. Вільчик Т.Б. Адвокатська таємниця : дискусійні питання реалізації в країнах Європейського Союзу та в Україні / Т. Б. Вільчик // EuropeanReformsBulletin. – 2015. – № 4. – С. 174–181.
4. Вільчик Т.Б. Гарантії дотримання принципу конфіденційності у адвокатській діяльності (порівняльний аналіз законодавства Європейського Союзу та України) / Т.Б. Вільчик // Юрист України. – 2015. – № 3-4. – С. 34–40.
5. Вільчик Т.Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою / Т.Б. Вільчик // Вісник Академії адвокатури України. Том 11. № 2(30).- 2014. – С. 63-74.
6. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: Монографія. - Київ: Інтерсервіс, 2017. - 800 с.
7. Іваницький С.О. Територіальність як принцип побудови адвокатури в Україні та світі / Проблеми теорії та практики застосування законодавства // Вип. 2. – 2015р. С. 76-83.
8. Пузирний В. Принципи адвокатської діяльності у провадженні у справах про адміністративні правопорушення // Актуальні проблеми правознавства. – 2017. – № 3 (11). –С. 86–90.
9. Рабовська С. Я. Окремі питання принципів діяльності адвокатури України // Цивілістична процесуальна думка – 2015. – № 1. – С. 98-101.
10. Северин К.М. Принципи адвокатської діяльності: дис ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Луцьк, 2015. 240 с.
11. Україні слід закріпити європейські принципи юрпрофесії // Закон і Бізнес. - 2015. - № 24(1218).
12. Шевердін М. Основні принципи адвокатської етики. Асоціація правників України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uba.ua/ukr/news/4919/>

Рекомендовані нормативні акти:

1. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства. Прийнято делегацією 12 країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – К. : Юрінком. – 2000. – № 1. 104.
2. Основні положення про роль адвокатів. Прийняті VIII конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – К. : Юрінком. – 2000. –№ 1.

3. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://unba.org.ua/assets/uploads/files/UNBA_5YOS_A4_UKR_WEB.pdf

4. Рекомендація R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів від 25 жовтня 2000 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/view/MU00302>.

5. Рішення ради адвокатів Харківської області № 17 від 21.03.2018 року щодо рекомендованих ставок адвокатського гонорару. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.advokat.org.ua/pravova-nformacya/rekomendovan-m-n-maln-stavki-advokatskogo-gonoraru/rekomendovan-m-n-maln-stavki-advokatskogo-gonoraru.html>.

6. Рішення № І-011/2018 у справі за скаргою на рішення дисциплінарної палати КДКА Житомирської області від 08.09.2017 р. про відмову у порушенні дисциплінарної справи відносно адвоката. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://vkdka.org/rishennya-i-0112018-u-spravi-za-skargoyu-na-rishennya-distsiplinarnoji-palati-kdka-zhitomirskoj-oblasti-vid-08-09-2017-pro-vidmovu-u-porushenni-distsiplinarnoji-spravi-vidnosno-advokata/>.

7. Свод принципів захисту всіх лиц, подвергаемых задержанию или заключению в какой-бы то ни было форме : принят резолюцией 43/173 Генеральной Ассамблеи от 9 декабря 1988 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/detent.shtml

ТЕМА № 5. Основи правового статусу адвоката

План:

1. Порядок та умови доступу до професії адвоката в Україні.
2. Процедура складання кваліфікаційного іспиту.
3. Порядок проходження стажування. Правовий статус стажиста.
4. Правовий статус помічника адвоката.
5. Особливості статусу адвоката іноземної держави.
6. Єдиний реєстр адвокатів України: порядок ведення.
7. Юридична відповідальність адвоката: особливості притягнення та види.

8. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.
9. Особливості оподаткування адвокатської діяльності.
10. Особливості рекламування адвокатської діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти індивідуальний план підготовки до складання кваліфікаційного іспиту адвоката (із переліком тем, літературних джерел, необхідних для вивчення, та строків їх опрацювання).
2. Скласти детальний план стажування у адвоката. Скласти проект звіту стажиста за результатами стажування у адвоката.
3. Скласти стратегічний план майбутньої адвокатської діяльності з визначенням та обґрунтуванням спеціалізації та форми адвокатської діяльності.
4. Скласти проект рекламної брошури адвоката. Визначити способи поширення інформації про адвоката серед потенційних клієнтів.
5. Підготуйте розгорнуту наукову доповідь на одну із тем:
 - 1) «Перспективи запровадження страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні»;
 - 2) «Особливості статусу адвоката іноземної держави».

Практичне завдання:

1. Ви протягом довгого часу є адвокатом гр-на Сергія М., який напередодні раптово помер. До Вас звертається Іван М., що виявляється сином Сергія М. В ході надання консультації Сергію М. щодо питань спадку, Ви з'ясовуєте, що він додає у їжу вагітній другій жінці свого батька (тобто своїй мачухи) лікарські препарати, які мають викликати викидень, таким чином залишаючи Сергія М. єдиним спадкоємцем.

Ваші дії? З якого моменту починається і коли закінчується адвокатська таємниця? Що є предметом адвокатської таємниці? На яких підставах адвокат має право її розкрити?

2. Адвокат Л. в інтерв'ю на одному з центральних каналів висловив негативну оцінку якості адвокатських послуг та складу органів адвокатського самоврядування. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатів притягнула його до відповідальності та застосувала найтяжчий вид дисциплінарного стягнення – позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України.

Чи правомірні дії комісії? А адвоката? Як можна оскаржити дане рішення? Чи може адвокат відновити свідцтво і якщо так, то через який

час? Назвіть порядок та підстави притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

(Подібну ситуацію див.: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/keys-andriya-vishnevskogo-advokati-vilni-dumati-i-govoriti.html>)

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність адвокатів /Т.Б. Вільчик // Інформація и право.– 2015. – № 3. – С.115–123.
2. Деханов С.А. Организация адвокатуры и профессиональная этика адвокатов в Западной Европе. М.: Юрлитинформ, 2012. 264 с.
3. Заборовський В.В. Правовий статус адвоката в умовах становлення громадянського суспільства та правової держави в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2017. 577 с.
4. Зейкан Я.П. Адвокат: навички професії: / Я.П. Зейкан. – 2-ге вид., стереотип. – К.: КНТ, 2008. – 788 с.
5. Карпикова Т.А. Статус адвокатской деятельности: актуальные научные подходы // "Адвокатская практика", - 2009, - № 1.
6. Кім Ю. Платити чи не платити? Чому норма про стажування стала найбільш обговорюваною в адвокатському середовищі. Закон і бізнес. 2013. № 28. С. 12.
7. Овчаренко О. М., Ковальова Я. О. Дисциплінарна відповідальність адвоката: дискусійні аспекти / Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція, Видавничий дім «Гельветика». Вип. 40. – 2019 . С. 168-172.
8. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту / [І.В. Назаров, Т.Б. Вільчик, О.М. Овчаренко та ін.]. - Харків: Право, 2019. - 352 с.
9. Основи адвокатської діяльності (питання-відповіді до комплексного іспиту): навч. посіб./А.В. Іванцова, Я.О. Ковальова. - Харків: «Юрайт», 2018. - 150 с.

Рекомендовані нормативні акти:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Коментар до Хартії основних принципів європейської адвокатської професії. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf
3. Положення про перелік документів та порядок включення адвоката іноземної держави до Єдиного реєстру адвокатів України, затверджено рішенням Ради адвокатів України від 01 червня 2013 року №155.

4. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/276/2015?find=1&text=%E0%E4%E2%E6%EA%E0%F2>

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року.

6. Правила адвокатської етики: Затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів 9 червня 2017 року.

7. Положення про помічника адвоката: Рішення РАУ від 25 вересня 2015 року №113. із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 08.09.2018 р. № 140.

8. Про затвердження роз'яснень стосовно роботи помічника адвоката за трудовим договором (контрактом): Рішення РАУ від 27 вересня 2013 року № 226.

9. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України: Рішення РАУ від 16 лютого 2013 року № 85.

ТЕМА № 6. Основні види адвокатської діяльності

План:

1. Поняття та загальна характеристика видів адвокатської діяльності.
2. Види адвокатської діяльності:
 - 1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;
 - 2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;
 - 3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу

іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;

5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;

6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань;

9) захист прав, свобод і законних інтересів викривача у зв'язку з повідомленням ним інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення.

3. Види діяльності, несумісні зі статусом адвоката: порівняльний аналіз законодавства України та європейських країн.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу із метою поглиблення знань щодо видів адвокатської діяльності.

2. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.

3. Провести порівняльний аналіз національного та зарубіжного законодавства щодо питання адвокатської «монополії». За бажанням виступити на занятті з презентацією.

4. Зробити порівняльну анотацію наукових статей та / або монографій із зазначеної тематики.

5. Здійснити пошук даного рішення Верховного Суду (Постанова ВП ВС від 06.11.2019 року у справі № 817/66/16) щодо надання правової допомоги адвокатом без укладання договору в письмовій формі, зокрема лише на підставі довіреності, не допускається. Зробіть розгорнуту доповідь з відповідної правової позиції Верховного Суду під час практичного заняття.

Практичне завдання:

1. Представляючи клієнта С., в якого суддя начебто вимагав неправомірну вигоду у справі про адміністративне правопорушення, адвокат подав до Національного антикорупційного бюро заяву, в якій просив притягнути суддю до кримінальної відповідальності. Заяву було зареєстровано, у подальшому адвоката було неодноразово допитано як свідка, а також залучено на добровільній основі до спецоперації. Працівниками НАБУ були вручені гроші адвокату, які той у приміщенні суду під контролем правоохоронців передав судді, якого затримали під час отримання неправомірної вигоди. Суддя подав скаргу на адвоката до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Донецької області. Спочатку там не побачили ознак дисциплінарного проступку й відмовили у порушенні справи.

Проаналізуйте зазначену ситуацію. Чи діяв адвокат протиправними засобами та методами для досягнення результату при виконанні доручення клієнта. Знайдіть зазначене рішення. Яке рішення ухвалила ВКДКА ?

2. Складіть типові договори про надання правових послуг з різними їх видами та всіма необхідними реквізитами з декількома різними сторонами: з боку адвоката з урахуванням форм адвокатської діяльності; з боку клієнта – фізична або юридична особа.

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Конституционная природа права на правовую помощь: Сравнительный анализ / Т.Б. Вильчик // Международный научно-практический журнал "Закон и Жизнь" ("LegeasiViata"). – Минск. – 2013. – № 10. – С. 55–59.

2. Логінова С.М. Адвокатська таємниця: теорія і практика: дис ... канд. юрид. наук: 12.00.10. К., 2002. 184 с.

3. Організація діяльності адвокатури в Україні: навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Х.: Право, 2014. – 392 с.

4. Синеокий О. В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: новый курс адвокатского права и адвокатской криминалистики : учеб.пособие / О. В. Синеокий // Гос. вуз "Запорож. нац. ун-т" М-ва образования и науки Украины. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Х. : Право, 2012. – 516 с.
5. Яновська О. Г. Адвокатура України. Навчальний посібник / О. Г. Яновська – К.: ЮрінкомІнтер, 2007. – 280с.
6. Глушкевич М. Етичні завдання адвокатури. *Життя і право*. 1929. Ч. 4. С. 38-44.
7. Головань І.В. Бізнес-адвокатура в Україні. Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2004. 127 с.
8. Головань І. В. Захист професійної юридичної таємниці згідно законодавства України та Швейцарії. *Адвокат*. 2005. № 1. С. 3-7.
9. Іваницький С.О. Міжнародно-правові стандарти діяльності адвокатури у галузі кримінального провадження. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2013. Спеціальний випуск № 5. С. 142-145.
10. Попелюшко В.О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Острог: Видавництво НУ “Острозька академія”, 2009. 634 с.
11. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч.посіб.для підгот.до комплекс. іспиту / [І.В.Назаров, Т.Б.Вільчик, О.М. Овчаренко та ін.].- Харків: Право,2019.-352 с.
12. Основи адвокатської діяльності (питання-відповіді до комплексного іспиту): навч. посіб./А.В. Іванцова, Я.О. Ковальова.-Харків: «Юрайт», 2018.- 150 с.

Рекомендовані нормативні акти:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки:Указ Президента України від 20.05.2015р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/276/2015?find=1&text=%E0%E4%E2%E6%EA%E0%F2>
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року.
4. Правила адвокатської етики: Затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів 9 червня 2017 року.
5. Рішення РАУ «Щодо неприпустимості залучення адвоката до конфіденційної співпраці з органами досудового розслідування при наявній згоді клієнта» від 15.11.2019 р. № 123.

ТЕМА 7. Професійні права та обов'язки адвоката. Поняття та система гарантій адвокатської діяльності

План:

1. Права та обов'язки адвокатів: класифікація та загальна характеристика.
2. Професійні права адвокатів.
3. Професійні обов'язки адвокатів:
 - 3.1. перед клієнтом;
 - 3.2. перед судом.
4. Поняття та система гарантій адвокатської діяльності.
5. Складові елементи структури та системи правових гарантій адвокатської діяльності.
6. Міжнародно-правові стандарти гарантій адвокатської діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу із метою поглиблення знань щодо прав та обов'язків адвоката.
2. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.
3. Здійснити пошук рішень Європейського суду з прав людини, які порушують питання правових гарантій адвокатської діяльності.
4. Проаналізувати та підготувати розгорнуту доповідь про порушення прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в Україні згідно Звіту Національної асоціації адвокатів України від 2018 року.
5. Проаналізувати та підготувати розгорнуту доповідь згідно Звіту Місії МКЮ в Україні «Між молотом та ковадлом: напади на адвокатів в Україні» квітень 2020 року.
6. Провести порівняльний аналіз національного та зарубіжного законодавства щодо кримінально-процесуальних гарантій захисту прав адвоката.

Практичне завдання:

1. Під час проведення обшуку за місцем розташування адвокатського об'єднання «Л і П» (адреса згідно з Єдиним реєстром адвокатів України) на

підставі ухвали слідчого судді Печерського районного суду міста Києва службовими особами – слідчим в ОВС ДФС у місті Києві підполковником податкової міліції К., оперуповноваженим з ОВС ДФС у місті Києві З., старшим слідчим СУ ДФС у місті Києві С., прокурором відділу ГПУ К. у адвокатів були вилучені два мобільних телефони, комп'ютер та планшет, на яких зберігається інформація, що містить адвокатську таємницю. На розголошення адвокатської таємниці клієнти згоди не давали.

Чи були порушені професійні права адвокатів та гарантії адвокатської таємниці, що полягають у вилученні під час обшуку вказаних електронних носіїв інформації службовими особами? Чи містять дії службових осіб склад кримінального правопорушення?

2. Проаналізувати та обговорити наступну пам'ятку адвокату, складену Радою адвокатів м. Києва щодо безпеки адвокатської діяльності:

1) АДВОКАТСЬКИЙ ОФІС:

- Легалізуйте офіс:
- Укладіть договір оренди як адвокат / право власності
- Внесіть і контролюйте данні до ЄРАУ
- Індивідуалізація приміщення:
- Документально: в договорі оренди або додатку (в плані споруди) орендодавець повинен зазначити, що приміщення використовується адвокатом;
- Візуально :Обов'язково зробіть вивіску на офіс з зазначенням про робоче місце адвоката
- Захистіть офіс:
- Встановіть сигналізацію, укладіть договір охорони, встановіть тривожну кнопку, за можливості відеоспостереження.
- Не тримайте в офісі зайві предмети, які можуть викликати сумнів або зацікавленість третіх осіб. Офіс адвоката – не склад і не камера зберігання. Якщо ви зберігаєте речові докази – виділяйте окреме приміщення або сейфову шафу з позначенням : РЕЧОВІ ДОКАЗИ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ.
- Не зберігайте значні суми грошових коштів в офісі;
- Зброя зберігається у виключно пристосованому місці разом з дозволом, не маєте місця або дозволу – утримайтесь від зберігання в офісі або вдома;
- Не зберігайте в офісі печатки та документи не належних вам організацій чи підприємств, крім випадків, якщо ви виконуєте функції по їхній ліквідації та отримали офіційно. Документи, отриманні від клієнтів для надання правової допомоги (правовий аудит, надання до суду оригіналів інше) отримуються НЕ для зберігання, а саме для визначених дій.

2) АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ:

Договір про надання правової допомоги:

- ЗАВЖДИ та обов'язково укладайте з клієнтом договір про надання правової допомоги як адвокат. Договір з ФОП або фізичною особою не підлягає захисту по закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
- Договір про надання правової допомоги є за своєю природою договором доручення, тому: визначайте правильно обсяг прав та обов'язків довірителя та повіреного.
- При визначенні гонорару вказуйте точні строки сплати, можливість припинення договору, у випадку невиконання клієнтом обов'язків сплати гонорару у встановлені строки. Гонорар успіху допускається. Як повірений, ви маєте право за Цивільним кодексом притримання до проведення розрахунків, якщо це зазначене у договорі.
- Передбачте у договорі можливість його припинення у випадку, якщо клієнт не виконує рекомендацій адвоката, не повідомив, що звернувся до іншого адвоката одночасно, аналогічні випадки.
- Адвокат не підписує з клієнтом акт виконаних робіт, а оформляє звіт. Ознайомте клієнта зі звітом, просіть підписати. Звітуйте поетапно. В кінці звіту проставляйте суму списаного гонорару (якщо прийняли аванс), просіть клієнта підписати.
- Якщо ви розраховуєте на гонорар успіху -забезпечте умови виконання клієнтом. Утримання особистих документів клієнта – заборонено.
- Якщо ви дієте за довіреністю – попередньо укладіть договір про надання правової допомоги. Не укладення договору не звільняє Вас від дисциплінарної відповідальності, а перешкоджає захисту Ваших прав.
- У випадку, якщо договір припиняється достроково: поверніть клієнту особисті документи; передайте клієнту копії складених та поданих процесуальних документів, поясніть наслідки розірвання договору (під розписку), проекти документів, схема правової позиції – ваше особисте надбання і вам вирішувати, як з цим бути, крім випадку, якщо Ви виходите із справи між першою та 2 інстанціями. Ваш обов'язок надати клієнту проект апеляційної скарги. Подавати її чи ні – справа клієнта.
- Якщо клієнт з різних причин відмовляється підписати та отримати фінальний звіт, скеруйте його рекомендованою поштою.
- Обов'язково підписуйте угоду про розірвання договору, якщо клієнт відмовляється – направляйте поштою.
- ✓ **Гонорар**
- Не зазначайте в угодах, що ви отримуєте аванс. При оподаткуванні зараз це не рятує (касовий метод), перші платежі визначайте як витрати на підготовку справи. Не будете мати проблем з можливими претензіями клієнта. Остаточну розрахункову суму можна визначати як гонорар, це впорядкує ваше оподаткування.
- Усі кошти, що отримує адвокат формують його дохід.

- Витрати адвоката повинні бути документально підтверджені, іноді доцільно декларувати суму без урахування витрат.
- Гонорар успіху повинен бути чітко визначений. Зазвичай саме він не сплачується.
- Не пов'язуйте гонорар з виконанням судового рішення, якщо ви не на 101 відсоток впевнені.
- Бувають випадки, коли гонорар краще повернути. Тоді Фортуна за одного проблемного клієнта дає двох хороших, і не має головного болю зі скаргами (правило корифеїв, передається із покоління в покоління адвокатів).
- ✓ **Клієнт**
- Найбільш проблемні клієнти – родичі
- Хочеш допомогти другу – порекомендуй надійного колегу-спеціаліста та домовся з останнім про розмір гонорару. Збережеш друга і нерви.
- В адвокатській роботі клієнт НЕ завжди правий. Пам'ятайте, до Вас звернулися як до спеціаліста. Позицію і поведінку формує ВИ. Якщо позиція не співпадає з думкою клієнта, або його поведінка не коригується, краще подумайте, чи потрібен Вам цей клієнт.
- Ніколи не беріть клієнтів з реальним чи потенційним конфліктом інтересів. Це порушення правил етики. Навіть, якщо ви дуже тонко побудуєте відносини з такими клієнтами, отримаєте від кожного з них сумніви і підозри щодо лояльності. Якщо конфлікт інтересів штучний, просто зверніть увагу на положення ПАЕ.
- Пам'ятайте старе прислів'я : якщо справа виграна , клієнт вважає, що виграв її сам, якщо програє – програв адвокат.
- Клієнт завжди не договорює адвокату про обставини або факти. Якщо ви виявили таке ставлення клієнта неодноразово , ставитись до нього з обережністю.
- Завжди ставте під сумнів те, що говорить клієнт. Просіть документально довести. Якщо сумніваєтесь у доказах, які надав клієнт , пропонуйте йому безпосередньо подати їх до суду. Вбережете себе і репутацію.
- Клієнт, який при можливості намагається отримати безкоштовну консультацію у декількох адвокатів, завжди обере послуги, які коштують найменше.
- Спробуйте спілкуватися з клієнтом під запис. Це дисциплінує і клієнта і адвоката.
- Не спілкуйтесь з клієнтом, іншими особами у власному автомобілі, автомобілі клієнта, автомобілі іншої особи.
- Застосовуйте технічні засоби захисту переговорів.
- Не обіцяйте клієнту нічого, але давайте йому обґрунтовану надію.
- Оберіть хто ви для клієнта- психотерапевт чи спеціаліст з питань права. Це унормує відносини і збереже ваш час.

✓ ДОКУМЕНТИ

- Утримуйтесь від оригіналів. В дійсності, адвокат чудово може працювати з копіями.
- Не беріть на зберігання документи клієнта, тільки у крайньому випадку і виключно для надання правової допомоги.
- Краще місце збереження проблемного документу – судова справа.
- Зберігайте документи клієнта та власні думки щодо них у різних місцях.
- Якщо ви підшили документи клієнта у адвокатське дос'є, ви надали їм статус адвокатської таємниці. Не можуть становити адвокатську таємницю первинні бухгалтерські документи клієнта. Вам завжди доведеться їх повернути.
- Починайте адвокатське дос'є з договору про надання правової допомоги.
- Якщо ви отримуєте документи клієнта для правового аналізу та аудиту на 5-6 міс., почніть робити такий аудит, тримайте такі документи під власним правовим висновком.
- Ніколи не підписуйте документи за клієнта, отримайте повноваження на підпис власним іменем.
- Чим менше у вас документів клієнта в оригіналах, тим вам безпечніше.
- Клієнт сам може потурбуватися про долю власної бухгалтерії, комп'ютерів та печаток. Потурбуйте про власну безпеку.

✓ Електроні носії

- ✓ Комп'ютер, як офісний, так і домашній може містити виключно процесуальну інформацію. Для більш значущої інформації користуйтеся накопичувачами. Зберігайте їх в іншому місці.
- ✓ Не давайте рекомендації клієнту смс чи іншими програмними системами. Зараз безпечних немає.
- ✓ Користуючись телефоном, зважайте, що його можуть прослуховувати, навіть без санкції суду. Або ви відчайдушно не зважаєте на це, або не говорите по телефону позаштатні речі. Це ваш особистий вибір.
- ✓ Ще ніколи слідчі органи не скористалися результатами негласних слідчих дій відносно адвоката. **Це більше психологічний вплив.**

✓ Інше володіння адвоката

- Там де мешкаєте Ви і ваша сім'я не можуть зберігатися речі і документи, які порушують спокій родини. Для цього є спеціально пристосовані місця.
- Залишаючи документи в автомобілі на декілька хвилин, не виключайте можливість, що хтось саме цих хвилин чекає.
- Не залишайте ваші речей (портфель, сумка, телефон, автомобіль) без уваги та можливості доступу до них сторонніх осіб.

✓ НЕДОПУСК НА СЛІДЧУ ДІЮ

➤ **Обшук у клієнта:**

- 1) Готуйте клієнта заздалегідь, поясніть йому як він має підготуватися до обшуку, проінструкуйте його, поясніть де і які зауваження він має вносити.
- 2) Навчіть клієнта користуватися Єдиним реєстром судових рішень або доручіть помічнику моніторинг. Будете мати цікаву інформацію.
- 3) Привчіть клієнта до фрази: я дзвоню своєму адвокату/ заготуйте текст смс повідомлення, заготуйте заяву клієнта, інструкції.
- 4) Завчасно укладіть угоду, підпишіть, заповніть ордер
- 5) Виїжджайте на обшук удвох, як мінімум. Другий фіксує події.
- 6) Якщо ви приїхали, а обшук не почався – вас допустять
- 7) Якщо обшук розпочався без вас – вас можуть не допустити, спробуйте спокійно пояснити, що ви приїхали надавати правову допомогу, спробуйте передати копії повноважень. Не допускають? А) викликайте поліцію, у портфелі у вас завжди повинен бути бланк заяви; б) не вступайте в суперечку-бережіть нерви; в) не застосовуйте силу – у вас проінструктований клієнт, готовий до обшуку; г) подавайте завчасно підготовлену заяву про злочин, йдіть спокійно працювати.

Ваша допомога клієнту не зламани двері та побиті шибки, а максимальна готовність до кожної слідчої дії.

✓ **ДОПИТ**

➤ Отримавши повістку на допит, якщо це не входить у ваші плани:

- 1) подайте повідомлення по 65 КПК, що ви не можете бути допитані як адвокат (розбиратися у якому кримінальному провадженні будете потім). Зазначте у заяві на ім'я слідчого, що ви повідомили регіональну раду про можливі порушення. Додайте до заяви копію свідоцтва.
- 2) негайно повідомте регіональну раду про спробу допиту. Цього може бути достатньо, щоб спроба допиту не повторилася.
- 3) Якщо слідчий наполягає, попросіть надіслати повістку, на допит йдіть тільки з представником регіональної ради та захисником. У випадку необхідності, вони підтягнуть необхідну кількість колег.
- 4) вимагайте проведення допиту із застосуванням технічних засобів фіксування, в порядку ч.1 ст. 107 КПК. Зазначте дану вимогу, по перше, усно слідчому. Якщо слідчий не виконає цю усну вимогу, викладіть її в протоколі допиту після своїх анкетних даних.

➤ На допиті для того, щоб заявити 65 КПК, все одно необхідно відкрити протокол анкетними даними. Далі – тільки 65.

➤ Вирішити питання давати покази чи ні – ваша справа. Порушень ПАЕ не буде.

✓ **ОБШУК**

При надходженні інформації про можливий обшук:

➤ З'ясуйте для себе можливий інтерес, та можливість уникнути заходу шляхом повернення документів/речей клієнту, перевірки наявності зайвих предметів в офісі.

➤ Якщо обшук відбувається раптово:

1) не нервуйте

2) перебуваючи у офісі, закрийте двері, скористайтесь тривожною кнопкою або встановіть офіс на сигналізацію. Прибуде наряд охорони.

3) одночасно зателефонуйте в регіональну раду. З'ясуйте чи було попереднє повідомлення.

4) якщо повідомлення не було, та представник ради не виїжджав, повідомте адресу та телефон. Чекайте представника Ради.

5) ознайомившись з ухвалою про обшук, перевірте її на відповідність ст. 23 Закону: ким внесено клопотання, кому дозволено обшук, що шукають, перевірте документи та чи зазначена особа в ухвалі.

➤ Прийміть для себе рішення про видачу документів/речей, попередьте про порушення адвокатської таємниці;

➤ З посиланням на статтю 22 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» повідомте слідчого про умову втрати документами (інформацією) статусу адвокатської таємниці тільки за письмовою заявою клієнта.

➤ При ознайомленні з ухвалою про проведення обшуку, прямо на ухвалі з якою ознайомлюєтесь, вкажіть, що бажаєте проведення слідчої дії з застосуванням технічних засобів фіксування, в порядку ч.1 ст. 107 КПК.

➤ Постарайтесь запросити понятими тих осіб, яким Ви довіряєте. Якщо правоохоронні органи наполягають на тих понятих з якими вони приїхали, наполягайте на залученні додаткових понятих з Вашої сторони. КПК не обмежує кількість понятих;

➤ Повідомте, що ви - адвокат. Надайте документи.

➤ Заперечуйте початок обшуку без представника ради.

➤ У разі огляду чи вилучення документів які становлять адвокатську таємницю – чітко повідомте слідчого, у присутності понятих, що ці речі та документи становлять адвокатську таємницю і, що Ви заперечуєте з приводу їх огляду чи вилучення.

➤ Фіксуйте порушення.

➤ Зверніть увагу, щоб усі присутні були внесені у протокол;

➤ Вимагайте документи

➤ Якщо слідчий намагається оглянути документи, речі, які не згадуються в ухвалі, вимагайте внесення цієї обставини в протокол.

- Обшук без представника ради – незаконний . Повідомте про це слідчого
- Уважно слідкуйте за сторонніми особами, які переміщуються по офісу.
- Закрийте інші приміщення на ключ. Дозвольте зайти в інші приміщення після закінчення огляду в поточному приміщенні.
- Вимагайте від слідчого внесення кожного кроку в протокол. Нехай нервує слідчий.
- Усі зауваження ретельно внесіть у протокол, отримайте копію.
- Складіть заяву до ради про порушення професійних прав, передайте представнику ради.
- Кожна неправомірна дія слідчого/прокурора щодо вас повинна бути оскаржена, постановлене судове рішення. Цікавтеся долею питання, не покладайте все на плечі представника регіональної ради.

✓ **ПІДОЗРА**

- Якщо вам планується оголошення підозри – повідомте регіональну раду.
- Представник регіональної ради повинен бути з вами на слідчій дії.
- Ніколи не захищайте себе самостійно. Ви – упереджені. Запросіть на допомогу колегу.

Рекомендована література:

1. Вільчик Т.Б. Гарантії дотримання принципу конфіденційності у адвокатській діяльності (порівняльний аналіз законодавства Європейського Союзу та України) / Т.Б. Вільчик // Юрист України. – 2015. – № 3-4. – С. 34–40.
2. Іванцова. А. В. Міжнародно-правовий захист прав адвокатів / А.В. Іванцова // Адвокат. № 11 - К., - 2011, - С. 53- 57.
3. Яновська О. Система гарантій адвокатської діяльності – крок до громадянського суспільства / О. Яновська // Право України. – 1996. – № 5. – С. 48–51.
4. Зашляпин Л.А. Основы теории эффективной адвокатской деятельности: прелиминарный аспект. Екатеринбург: Изд-во Уральского университета, 2006. 568 с.
5. Косенко М.С. Організаційно-правові засади діяльності кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2014. 19 с.

6. Безпека адвокатської діяльності: Сайт Ради адвокатів м. Києва //електронний доступ.- <https://kmdka.com/advokatura/bezpeka-advokatskoji-diyalnosti>

Рекомендовані нормативні акти:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

2. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/276/2015?find=1&text=%E0%E4%E2%E6%EA%E0%F2>

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року.

4. Правила адвокатської етики: Затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів 9 червня 2017 року.

ТЕМА № 8. Організаційно-правові форми здійснення адвокатської діяльності: загальна характеристика

План:

1. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності України: види та загальна характеристика.

2. Особливості здійснення адвокатської діяльності індивідуально.

3. Адвокатське бюро як одна з організаційних форм адвокатської діяльності в Україні: порядок реєстрації та основи діяльності.

4. Адвокатське об'єднання як організаційно-правова форма діяльності адвокатури в Україні: порядок реєстрації та основи діяльності.

5. Електронний Особистий кабінет адвоката: питання використання сервісу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу із метою поглиблення знань щодо організаційних форм адвокатської діяльності.
2. Підготувати конспект із опрацьованої літератури .
3. Здійснити пошук даного рішення Верховного Суду (Постанова ВП ВС від 26.02.2020 року у справі № 750/3192/14) щодо вирішення спорів між адвокатом та адвокатським об'єднанням щодо членства в адвокатських об'єднаннях є корпоративними, а тому належать до юрисдикції господарського суду. Зробіть розгорнуту доповідь з відповідної правової позиції Верховного Суду під час практичного заняття.
4. Провести порівняльно-правовий аналіз організаційно-правових форм діяльності адвокатури в Україні та країнах Європи.

Рекомендована література:

1. Організація адвокатури та адвокатська діяльність : навч. посіб. / Назаров І.В., Вільчик Т.Б., Овчаренко О.М. та ін.. – Харків : Право, – 2019.- 351 с.
2. Погорецький М. А. Адвокатура України: підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська ; Київ. Нац. Ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. Фт. – Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 365 с.
3. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: новый курс адвокатского права и адвокатской криминалистики [Текст] : учеб.пособие / О. В. Синеокий ; Гос. Вуз «Запорож. Нац. Ун-т» М-ва образования и науки Украины. – Изд. 2-е, испр. Идоп. – Х. : Право, 2012. – 516 с.
4. Яновська О. Г. Адвокатура України. Навчальний посібник / О. Г. Яновська – К.: ЮрінкомІнтер, 2007. – 280с.
5. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія / Т.Б. Вільчик. – Харків: Право,– 2015. – 400 с.
6. Іванцова А.В. Організаційні форми діяльності адвокатури : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судострій; прокуратура та адвокатура» / А.В. Іванцова ; Нац. юрид. академія України ім. Я. Мудрого. – Харків, 2010. – 20 с.
7. Книгін К.Г. Організаційно-правові форми надання правової допомоги адвокатом за чинним законодавством України / К. Г. Книгін // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов

(голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.) Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОН України; НУ ОЮА. – Одеса : Юрид. л-ра, 2014. – Вип. 72. – С. 417-423.

8. Руденко М.В. Організаційні форми адвокатської діяльності у країнах Європи (Німеччина, Швеція, Австрія) / М.В. Руденко // Форум права . – 2016. - № 2. – С. 168-174. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=FP_index.htm_2016_2_27.

Рекомендовані нормативні акти:

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/276/2015?lang=en>

2. Про визначення механізму впровадження Плану дій щодо реалізації положень Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Розпорядження від 19 серпня 2015 року № 864-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/864-2015-%D1%80>

3. Рішення Ради адвокатів України № 71 Про надання роз'яснень практичних питань реалізації Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо організаційних форм адвокатської діяльності . [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2014.07.04-05-rishennya-71.pdf>

4. РІШЕННЯ Ради адвокатів України № 254 Про затвердження роз'яснення щодо можливості представництва юридичної особи адвокатом, який працює в ній за трудовим договором «16» листопада 2017 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-11-16-r-shennya-rau-254_5a449c10284ee.pdf

ТЕМА № 9. Адвокатське самоврядування як організаційна основа адвокатури

План:

1. Засади та завдання адвокатського самоврядування в Україні.
2. Правовий статус та структура Національної асоціації адвокатів України.
3. Організаційні форми адвокатського самоврядування в Україні: загальна характеристика.
4. Конференція адвокатів регіону: порядок скликання та повноваження.
5. Рада адвокатів регіону: повноваження, порядок формування та діяльність.
6. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження.
7. Ревізійні комісії: види, повноваження, склад та порядок формування.
8. Рада адвокатів України: повноваження, порядок формування та діяльність.
9. З'їзд адвокатів України: статус, повноваження та склад.
10. Акти органів адвокатського самоврядування: система та загальна характеристика.
11. Фінансове забезпечення діяльності органів адвокатського самоврядування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану основну та додаткову літературу із метою поглиблення знань щодо регіонального та національного рівня системи органів адвокатського самоврядування .
2. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.
3. Підготувати есе за темою: «Принципи адвокатського самоврядування в Україні».
4. Підготувати аналіз рішень Європейського суду з прав людини щодо питання ролі органів адвокатського самоврядування у дотриманні професійних правил етики.
5. Підготувати аналіз дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо несплати адвокатами щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування.

6. Провести аналіз національного та зарубіжного законодавства щодо питання діяльності Спілок адвокатів, визначити мету і їх роль в адвокатській діяльності.

Практичне завдання:

1. У січні 2015 року адвокат М. звернувся до Подільського районного суду м.Києва з позовом до Національної асоціації адвокатів України, ради адвокатів Київської області, третя особа — рада адвокатів м.Києва, про визнання права, припинення дії, яка порушує право, визнання незаконним рішення, відновлення становища, яке існувало до порушення, компенсацію збитків та моральної шкоди. Предметом позовних вимог було те, що рішенням РАУ «Про розмежування юрисдикції кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та рад адвокатів м.Києва та Київської області» від 16.02.2013р. його позбавили права брати участь у роботі органів адвокатського самоврядування та бути обраним до їх складу, зокрема конференції адвокатів регіону (м.Києва) та з'їзду адвокатів. Ухвалою Подільського районного суду м.Києва від 5.05.2015р., залишеною без змін ухвалою Апеляційного суду м.Києва від 1.07.2015р., провадження у справі закрито. Адвокату М. роз'яснено право на звернення до суду із цим позовом у порядку адмінсудочинства. Ухвалою ВСС від 1.09.2015р. відмовлено у відкритті провадження за касаційною скаргою адвоката на зазначені рішення.

У поданій до ВС заяві адвокат просив скасувати постановлені у справі рішення, посилаючись на неоднакове застосування касаційною інстанцією одних і тих самих норм матеріального та процесуального права, а також на невідповідність рішення суду касаційної інстанції викладеному в постанові ВС висновку щодо застосування в подібних правовідносинах норм матеріального права, а саме: ч.2 ст.2, ч.2 ст.4 та ст.17 Кодексу адміністративного судочинства, п.3 ч.1 ст.15, п.1 ч.1 ст.205 Цивільного процесуального кодексу, ч.1 ст.275 Цивільного кодексу, ст.2 закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Проаналізуйте зазначену ситуацію з точки зору визначення з юрисдикцією спорів щодо рішень органів адвокатського самоврядування. Якого висновку дійшов Верховний Суд за результатами розгляду цієї справи? Знайдіть окрему думку судді ВС висловлену з зазначеної справи.

2. Позивач ОСОБА_1, як можна зрозуміти із сформованого і вираженого ним предмета позову, порушення своїх прав з боку відповідача вбачає у тому, що: Рада адвокатів Дніпропетровської області неправильно сформулила порядок денний конференції адвокатів і на дату її проведення неправильно,

безпідставно включила до нього питання про відкликання його (ОСОБА_1) з посади КДКА Дніпропетровської області; усупереч нормативно визначеному порядку забезпечення проведення конференції, Рада адвокатів Дніпропетровської області у день її проведення змінила адресу, де вона мала відбуватися, з будівлі культурно-ділового центру Дніпрогес, що на вул. Єрмолової, 35 у м . Дніпрі, на приміщення на вул . Старокозацькій, 59 у тому самому місті; зібрання адвокатів області, яке неправильно іменоване «конференцією», у часі проведено тоді й таким чином, що він через перебування на лікуванні був позбавлений можливості віддати свій голос за вирішення питань порядку денного. ОСОБА_1 у первісних та уточнених позовних вимогах, у касаційній скарзі в основному фокусує увагу на тому, що 07 грудня 2018 року відбулося зібрання адвокатів, яке не може породжувати жодних юридичних наслідків, оскільки проведено з порушенням Конституції України та положень Закону України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі - Закон № 5076-VI). З погляду позивача були порушені матеріально-правові вимоги частини третьої статті 2, частини другої статті 46, частин першої, третьої статті 47, частини четвертої статті 55 та інші цього Закону.

Знайдіть постанову Великої Палати Верховного Суду за даною справою. Якого висновку дійшов Верховний Суд за результатами розгляду цієї справи?

Рекомендована література:

1. Організація адвокатури та адвокатська діяльність : навч. посіб. / Назаров І.В., Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко та ін. – Харків : Право, – 2019.- 351 с.
2. Бакаянова Н.М. История возникновения адвокатского самоуправления. Вісник Запорізького національного університету. 2015. № 3. С. 13-20.
3. Бакаянова Н. Права адвокатів як членів єдиної професійної організації / Н. Бакаянова // Jurnalul juridic național: teorie i practică. – 2015. – № 6. – 53–56 с.
4. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія / Т.Б. Вільчик. – Харків: Право,– 2015. – 400 с.
5. Вільчик Т.Б. Системи органів адвокатського самоврядування в країнах Європейського Союзу: Італія, Німеччина, Франція / Т.Б. Вільчик // Право та інноваційне суспільство. 2015. № 2 (5). С. 38-45.
6. Гончаренко С.В. До питання про обсяг повноважень органів адвокатського самоврядування. Адвокат. 2008. № 3. С. 4-11.

7. Заборовский В.В. Некоторые проблемные вопросы соблюдения принципа независимости адвокатской деятельности в аспекте обязательного членства в Национальной ассоциации адвокатов Украины. *Teise*. 2017. 102 tomas. С. 148-157.

8. Заборовський В.В. Чи порушує обов'язкове членство адвоката в Національній асоціації адвокатів України конституційне право громадянина на свободу об'єднань та принцип незалежності адвокатської діяльності? / В.В. Заборовський // Конституційно-правові академічні студії. – 2017. – № 1. – 27 – 34 с.

9. Іваницький С.О. Міжнародні громадські об'єднання адвокатів: правовий статус, види, тенденції розвитку. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2014. № 6 (10). С. 30-33.

10. Іваницький С.О. Вибори в адвокатурі: історія, сьогодення, шляхи удосконалення. *Адвокат*. 2014. № 7. С. 20-26.

11. Малярчук Л. Сплата щорічних внесків та фінансування діяльності органів адвокатського самоврядування як професійний обов'язок адвоката: реалії та перспективи / Л. Малярчук // Підприємство, господарство і право. – 2019. – Вип. 3. – С. 341-345.

12. Димитрова М. В. Органи адвокатского самоуправления в Федеративной республике Германия / М. В. Димитрова // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. Праць ОНЮА. – 2010. – Вип. 53. – С. 439–445.

13. Підсумковий аналітичний звіт “НААУ: 5 років успіху” до 5-ої річниці створення НААУ — єдиної професійної організації, яка об'єднує всіх адвокатів України. – 2017р . - 23 с. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://unba.org.ua/news/2773-zvit-naau-5-rokiv-uspihu.html>.

14. Ремєскова Ю.О. Нормотворча діяльність Національної асоціації адвокатів України // Ремєскова Ю.О. // Порівняльно-аналітичне право. 2019. - № 4. Уж. С. 130-143.

15. Постанова Касаційного адміністративного суду (КАС) у складі Верховного Суду від 9 серпня 2019 року у справі № 1540/4358 /18 щодо строку притягнення до дисциплінарної відповідальності за несплату адвокатських внесків.

16. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 23 квітня 2020 року у справі № П/811/3546/15 щодо порушення порядку та строків сплати щорічних внесків – це невиконання рішення органу адвокатського самоврядування, що є дисциплінарним проступком, за вчинення якого може застосовуватися стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю.

Рекомендовані нормативні акти:

1. Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури Харківської області, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 26 лютого 2016 року. [Електронний ресурс]. – URL: http://kdkakh.com/pro_kdka
2. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатів, затверджене рішенням звітно-виборчого з'їзду адвокатів України 9 червня 2017 року. [Електронний ресурс]. – URL: <https://vkdka.org/polojennia2017/>
3. Положення про ревізійну комісію адвокатів регіону затвердженого рішенням Ради адвокатів України від «17» грудня 2013 року № 266, та із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від «16» листопада 2017 року № 252. - [Електронний ресурс]. – URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2017-11-16-polozhennya-252_5a449bbc53d66.pdf
4. Положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури затвердженого звітно-виборчим з'їздом адвокатів України 2017 р. «09» червня 2017 р. - [Електронний ресурс]. – URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2017-06-09-polozhennya-vrk-2017_597060da17fbc.pdf
5. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону затверджений рішенням Ради адвокатів України від «17» грудня 2013 року № 268, та із змінами та доповненнями, внесеними рішенням Ради адвокатів України від «12» жовтня 2018 року № 164. [Електронний ресурс]. – URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/reglamenti/2018-10-12-reglamenti-164_5c370bdfa40f4.pdf
6. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від «26» червня 2019 року № 70. [Електронний ресурс]. – URL: <https://vkdka.org/reglament-vkdka-2019/>
7. Регламент Ради адвокатів України, затверджено рішенням Ради адвокатів України № 115 від «30» серпня 2014 р. - [Електронний ресурс]. – URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/reglamenti/2014.08.30-reglament-115.pdf>
8. Статут недержавної некомерційної організації «НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ» Затверджений Рішенням

УСТАНОВЧОГО ЗІЗДУ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ «17» ЛИСТОПАДА 2012 РОКУ. [Електронний ресурс]. – URL: http://osav.vn.ua/images/files_pdf/statut_na_aau.pdf

Тема № 10. Етичні основи діяльності адвоката

План:

1. Етичні стандарти адвокатської професії: поняття, завдання і функції.
2. Міжнародно-правове регулювання етичних стандартів адвокатської професії.
3. Загальна характеристика Правил адвокатської етики України. Основні принципи етичної поведінки адвокатів.
4. Етичні засади взаємовідносин адвоката з клієнтом. Проблема узгодження правової позиції у справі.
5. Конфлікт інтересів та шляхи його розв'язання. Випадки, коли адвокат повинен відмовитися від доручення.
6. Етичні засади взаємовідносин адвоката та суду, адвоката та інших учасників судового провадження, адвоката та посадових осіб органів державної влади.
7. Правила поведінки адвокатів у соціальних мережах: етичні аспекти.
8. Юридична відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики. Відповідальність адвоката за неповагу до суду.
9. Етичні аспекти дисциплінарної відповідальності адвоката.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомитися з рекомендованою літературою із метою поглиблення знань щодо етичних основ адвокатської діяльності.
2. Законспектувати Правила адвокатської етики 2017 р.
3. Знайдіть посібник «Советник, которому доверяют», складений американськими адвокатами Девідом Майстером, Чарльзом Гріном та Робертом Галфордом. Підготуйте конспект основних тез, викладених у даному посібнику.

4. Вивчіть рішення Європейського суду з прав людини у справі «Моріс проти Франції» від 23 квітня 2015 р. Зробіть ґрунтовний юридичний аналіз даного рішення. URL: <https://cedem.org.ua/library/rishennya-velykoyi-palaty-yespl-u-spravi-moris-proty-frantsiyi/>.

5. Здійснить пошук рішень Європейського суду з прав людини, які стосуються критики адвокатами судової системи. Якими є критерії Європейського суду з прав людини при визначенні допустимих меж такої критики з боку адвокатів?

Практичні завдання:

1. Знайдіть рішення ККС ВС у справі №607/9498/16-к. У цій справі вироком суду особу засуджено за ч. 1 ст. 258-3 та ч. 2 ст. 258-5 КК України. Розглянувши касаційну скаргу захисника обвинуваченого, ККС ВС вказав наступне. Відповідно до Розділу IV КПК України участь обвинуваченого під час судового розгляду обов'язкова. Однак, згідно з ч. 3 ст. 323 КПК України судовий розгляд щодо злочинів, зазначених у ч. 2 ст. 297-1 КПК України, може здійснюватися за відсутності обвинуваченого (in absentia). При цьому за клопотанням прокурора при наявності доказів обізнаності обвинуваченого щодо кримінального провадження суд постановляє ухвалу про здійснення спеціального судового провадження.

У цій справі ККС ВС виявив такі порушення:

- ✓ відсутні докази, що засудженому відомо про судовий розгляд справи та/або про відмову від права приймати участь у розгляді;
- ✓ призначений адвокат неналежним чином здійснював захист, а саме:
 - не заявляв заяв чи клопотань;
 - погоджувався зі всіма клопотаннями сторони обвинувачення, тому судовий розгляд був однобічним та упередженим;
 - не заперечував проти спеціального судового провадження, хоча засуджений належним чином не повідомлений про нього;
 - зазначив про неможливість висловити думку щодо вини відсутньої особи;
 - не зустрічався із підзахисним, не узгоджував лінію захисту.

Отже, ККС ВС дійшов висновку, що фактично захисник не здійснював захист від обвинувачення. Наведене є істотним порушенням кримінального процесуального закону, порушенням права на захист, що перешкодило суду ухвалити законне і обґрунтоване судове рішення. Відповідно, оспорювані рішення були скасовані, а справу направлено до суду першої інстанції.

Здійснить детальний аналіз зазначеної справи, звернувшись до тексту рішення ККС ВС у справі №607/9498/16-к. Які порушення Правил адвокатської етики мали місце з боку адвоката? Чи слід притягати адвоката до дисциплінарної відповідальності у такій ситуації? Яка процедура застосування дисциплінарних стягнень до адвоката?

2. Фінансова установа поскаржилася на адвоката до регіональної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії. Суть скарги полягала в тому, що правник кілька років працював у банку на посаді заступника начальника юридичної служби, але був звільнений у зв'язку зі скороченням. Разом з ним під скорочення потрапило ще з десятків банківських службовців. Уважаючи звільнення незаконним, юрист оскаржив його в суді. Оскільки він мав адвокатське свідоцтво, до нього по допомогу звернулися й інші звільнені, інтереси яких він погодився представляти перед Фемідою. Банк закидав адвокату, що той, захищаючи клієнтів, використовував у спорах (посилався та надавав суду) конфіденційні документи, до яких мав доступ, перебуваючи на посаді. Більше того, окремі папери, на переконання скаржника, були лише проектами документів, тож узагалі не могли покидати стін установи. Таким чином, у діях колишнього працівника банк убачав наявність конфлікту інтересів і вимагав на цій підставі притягти того до дисциплінарної відповідальності. Сам адвокат закиди заперечував і у свою чергу звинувачував фінансову устанovu в переслідуванні. Урешті правник поскаржився до Європейського суду з прав людини на невиконання рішень національних судів. На підставі акта ЄСПЛ Велика палата Верховного Суду поставила у справі крапку. Юрист переконував, що документи, які він подавав до судів на свій захист та захист інших звільнених, не мали жодної конфіденційності. Вони були доступні для банківських службовців, і ті, оскільки перебували на робочих місцях, передавали їх адвокату. Більше того, жоден документ не піддавався сумнівам з боку суду, а представники банку не заявляли правникові відводу на підставі наявності конфлікту інтересів.

Оцініть дії адвоката з точки зору дотримання ним Правил адвокатської етики. Чи були у даній ситуації порушення адвокатської таємниці? Чи мав місце у такій ситуації конфлікт інтересів? Яке рішення має ухвалити кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури по цій справі?

3. Громадянин Х. був затриманий за підозрою в участі у незаконній діяльності, пов'язаній з поширенням наркотиків у складі злочинної організації. Йому було надано доступ до адвоката з першого допиту. Але адвокат за призначенням, який надавав правничу допомогу Х. під час перших двох допитів, представляв інтереси також двох інших підозрюваних. Як згодом з'ясувалося, інтереси цих підозрюваних суперечили інтересам Х. (останній зрештою був засуджений, а двоє інших підозрюваних не отримали обвинувального вироку, оскільки, як вбачалося з матеріалів справи, пішли на угоду зі слідством). Через це та інші процесуальні порушення Х. намагався оскаржити свій обвинувальний вирок. Втім, він домогся лише пом'якшення покарання в апеляції, з яким погодився касаційний суд. Тож, Х. звернувся до Європейського суду з прав людини. Він уважав, що оскільки його та інших підозрюваних, які свідчили проти нього, представляв один державний адвокат,

таку правову допомогу не можна вважати ефективною, що є порушенням гарантій статті 6 Конвенції.

Проаналізуйте зазначену ситуацію з точки зору дотримання етичних стандартів адвокатської діяльності. Визначте можливі їх порушення. Яке рішення ухвалив Європейський суд з прав людини?

Рекомендована література:

1. Стандарти незалежності юридичної професії міжнародної асоціації юристів: прийняті на конференції ТРАВНЯ у вересні 1990 р. в місті Нью-Йорку. URL: <http://bibliograph.com.ua/kodex-9/24.htm>.
2. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 40 с. С. 20.
3. Висновок № (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів «Про відносини між суддями та адвокатами»: прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЄС 13-15 листопада 2013 р. м. Страсбург. URL: [http://rszs.court.gov.ua/userfiles/KRES% 20Vusnovok.pdf](http://rszs.court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf)
4. Генеральні принципи етики адвокатів були схвалені Правлінням МАЮ у м. Единбурзі (Шотландія) в 1995 р. URL: <http://osvita.batcave.net/generalnyie-printsipyi-etiki-advokatov.html>.
5. Заборовский В.В. Проблемные вопросы соблюдения баланса между авторитетом суда и необходимостью выполнения адвокатом своих профессиональных обязанностей по защите интересов клиента. Власть закона. 2016. № 1. С. 124-134.
6. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, ухвалений делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. (з наступ. змінами і доп.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343.
7. Компанейцев С. Професійний обов'язок як структурний елемент деонтологічних засад діяльності адвоката. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 6. С. 115–116.
8. Кони А. Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Т. 4. – М.: Юрид. лит., 1967. - с. 64.
9. Лозовой В.О. Професійна етика юриста / В.О. Лозовой, О.В. Петришин. Х.: Право, 2004. 176 с. С. 10.
10. Мисник Н. Електронні докази в суді: вирішення проблем доказування чи поле для фальсифікацій. Юридична газета. №19 (673). URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/elektronni-dokazi-v-sudi-virishennya-problem-dokazuvannya-chi-pole-dlya-falsifikaciy.html>
11. Молло М. Правила адвокатской профессии во Франции (1842 г.). Перевод с французского / М. Молло – М.: Издание Н.П. Шубинского, 1894. – 98 с.

12. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835;
13. Кухнюк Д. Правила адвокатської етики в законодавстві України про адвокатуру та адвокатську діяльність, http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/02/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8B38-39-%D0%B8%D0%B7-%E2%84%967557_lite.pdf
14. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Никула против Финляндии» (Nicula v. Finland) от 21.03.2002. URL: http://mmdc.ru/praktika_evropejskogo_suda/praktika_po_st10_evropejskoj_konvepcii/europ_practice48/
15. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf
16. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів.
17. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України № 5076-VI від 5 липня 2012 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
18. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам Про свободу професійної діяльності адвокатів: від 25 жовтня 2000 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf
19. Сущенко В. Модель професійної культури адвоката: критерії та підходи. Юридична газета. Від 1 лютого 2017 р. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/model-profesinyoi-kulturi-advokata-kriteriyi-ta-pidhodi.html>.
20. Фіолевський Д. П. Юридична етика: підручник. К.: Алерта, 2011. 288 с. С. 68.
21. Шопфер против Швейцарии: Извлечения из судебного решения от 20 мая 1998 года. Российская юстиция. 2000. № 10. С. 60–61.
22. Дэвид Майстер, Чарльз Грин, Роберт Галфорд. Советник, которому доверяют. Москва, Издательство «Манн, Иванов и Фебер», 2009. 139 с.
23. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Собрание сочинений в 8-ми томах. М.: Юрид. лит., 1967.
24. Защита по уголовному делу, под ред. Е.Ю. Львовой. М., 1999.

ТЕМА 11. Основи взаємодії адвоката з клієнтом

План:

1. Перша зустріч адвоката з клієнтом: правові, етичні та психологічні аспекти.
2. Етичні аспекти комунікації з клієнтом під час прийняття та виконання доручення клієнта.
3. Довіра і особиста порядність адвоката як основа взаємовідносин адвоката з клієнтом.
4. Обов'язки адвоката перед клієнтом.
5. Консультативна робота адвоката: сутність та завдання. Алгоритм дій адвоката. Види консультування.
6. Етичні аспекти відносин адвоката з клієнтом — юридичною особою.
7. Надання адвокатом інформації клієнту перед укладанням договору та її види.
8. Відмова адвоката від вчинення незаконних дій на прохання клієнта.
9. Обставини, які виключають участь у справі адвоката як представника або захисника особи.
10. Укладання договору про надання правничої допомоги з клієнтом.
11. Гонорар адвоката: правове регулювання та порядок формування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення основ взаємовідносин адвоката із клієнтом. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.
2. Підготуйте розгорнуті доповіді або (презентації) з наступних підтем:
 - 1) «Перша зустріч адвоката з клієнтом: правові, етичні та психологічні аспекти».
 - 2) «Етичні аспекти комунікації з клієнтом під час прийняття та виконання доручення клієнта».
 - 3) «Довіра і особиста порядність адвоката як основа взаємовідносин адвоката з клієнтом».
 - 4) «Обов'язки адвоката перед клієнтом: правовий та етичний виміри».
 - б) «Консультативна робота адвоката: сутність, завдання та різновиди».

7) «Етичні аспекти відносин адвоката з клієнтом — юридичною особою».

8) «Проблеми надання адвокатом інформації клієнту перед укладанням договору про правову допомогу. Обов'язки адвоката».

9) «Відмова адвоката від вчинення незаконних дій з ініціативи клієнта: підстави та наслідки».

10) «Проблеми укладення договору про надання правничої допомоги з клієнтом».

11) «Гонорар адвоката: правове регулювання та порядок формування».

3. Здійсніть пошук прикладів грубого порушення адвокатом основ взаємодії з клієнтом, що передбачені законодавством. Зробіть повідомлення з цього питання під час заняття.

4. У письмовій формі складіть проект договору про надання правової допомоги адвоката з клієнтом. У договорі повинні бути відображені всі істотні умови такої угоди, які передбачені законодавством про адвокатуру та адвокатську діяльність.

5. В письмовій формі розв'яжіть наступні практичні ситуації (задачі). Надайте розгорнуту аргументацію вашої відповіді з посиланнями на нормативні акти й судову практику:

1) Адвокат був запрошений слідчим до проведення допиту у кримінальній справі, оскільки основний адвокат, який веде цю справу, з об'єктивних причин не зміг прибути на допит. Під час допиту новий адвокат змушував клієнта повністю змінити покази, дані ним під час попередніх слідчих дій. Клієнт заперечував проти цього. Чи правомірні дії адвоката?

2) Адвокат був запрошений слідчим до проведення допиту у кримінальній справі, оскільки основний адвокат, який веде цю справу, з об'єктивних причин не зміг прибути на допит. Під час допиту новий адвокат змушував клієнта повністю змінити покази, дані ним під час попередніх слідчих дій. Клієнт заперечував проти цього. Чи правомірні дії адвоката?

3) В залі судового засідання після завершення розгляду справи за обвинуваченням Величка О.С. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК України, адвокат був обурений винесенням вироку не на користь свого клієнта. В присутності преси він агресивно себе поводитив, заявляв, що суд упереджено здійснював розгляд справи, а також нецензурні висловлювання (не в сторону суду чи інших учасників). Чи можна за таких обставин оцінювати дії адвоката, як такі, що порушують Правила адвокатської етики та правову позицію Європейського суду з прав людини у справі «Морріс проти Франції»?

Рекомендована література:

1. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту / [І.В.Назаров, Т.Б.Вільчик, О.М. Овчаренко та ін.]. Харків: Право, 2019. 352 с.
2. Організація роботи адвокатури в Україні : навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкина. Харків : Право, 2014.
3. Погорецький М. А. Адвокатура України : підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 368 с.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р., № 5076-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/print>
5. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf
6. Зейкан Я.П. Адвокат: навички професії: Практичний посібник. 2-ге вид., стереотип. К.: КНТ, 2008. 788 с.
7. Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури в Україні: Навч. посіб. Х.: Видавництво «ФІНН», 2006. 304 с.
8. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 357 с.
9. Бакаянова Н.М. Этические принципы адвокатуры в Украине: Монография. Одесса: Юридическая литература, 2005. 152 с.
10. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: автореферат на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 40 с. С. 12.
11. Слива Л.В. Консультативна діяльність адвоката як особливий вид адвокатської діяльності.
12. *Адвокатура. № 6*. URL: file:///C:/Users/forov/Downloads/tsprv_2016_3_19.pdf
13. Бірюкова А. М. Довіра як етична основа відносин адвоката з клієнтом. (міжнародний та вітчизняний вимір). *Вісник кримінального судочинства*. № 3/2017. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2017_Birukova.pdf

ТЕМА № 12. Основи діяльності адвоката у кримінальному судочинстві

План:

1. Правові засади діяльності адвоката у кримінальному судочинстві України.
2. Міжнародні стандарти захисту особи у кримінальному судочинстві.

3. Основні засади забезпечення незалежності адвоката у кримінальному провадженні.
4. Адвокат-захисник підозрюваного, обвинуваченого у кримінальному провадженні. Правові підстави та підстави допуску адвоката до участі у кримінальному провадженні.
5. Адвокат-представник потерпілого у кримінальному провадженні.
6. Адвокат свідка у кримінальному провадженні.
7. Поняття та порядок здійснення адвокатського розслідування. Проблеми участі адвоката у проведенні слідчих дій.
8. Тактика і методика захисту адвокатом підозрюваного, обвинуваченого. Проблема визначення правової позиції захисника у справі.
9. Захисна промова адвоката в суді: структура та зміст.
10. Альтернативні процедури врегулювання правових конфліктів у кримінальному судочинстві та роль адвокатури в їх реалізації.
11. Особливості здійснення захисту прав обвинуваченого у суді присяжних.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення правових основ кримінального судочинства. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.
2. Обрати видатного адвоката минулого у сфері кримінального права і судочинства і зробити доповідь про нього.
3. Зробіть письмовий аналіз питання допустимості доказів у світлі Рішення КСУ від 20.10.2011 року № 12-рп/2011 у справі за конституційним поданням СБУ щодо офіційного тлумачення положення ч. 3 ст. 62 Конституції України.

Практичні завдання:

1. Під час здійснення судового розгляду кримінального провадження захисник обвинуваченого Косарева заявив клопотання до суду про виключення з числа дослідження в суді протоколу огляду автомобіля Shkoda Octavia. Захисник мотивував своє клопотання тим, що, по-перше, суд має дослідити всі докази безпосередньо, відповідно до ст. 23 КПК, а отже дослідження протоколу огляду в суді буде суперечити загальній zasadі

кримінального провадження безпосередності дослідження показань, речей і документів. Захисник наполягав на безпосередньому огляді автотранспортного засобу. По-друге, адвокат стверджував, що під час огляду слідчий допустив ряд порушень, одним із найсуттєвіших з яких було те, що він неправильно описав у протоколі пошкодження автомобіля, а також дописав у протоколі ті пошкодження, яких насправді не було. Спеціаліст при провадженні огляду запрошений не був.

Суд вислухав думку прокурора, останній вказав на безпідставність вимог захисника, зауважив, що безпосереднє дослідження в суді автомобіля є недоцільним, трудомістким і безглуздим, оскільки це може викликати практичні труднощі через фактичні розміри приміщення залу судових засідань. Протокол огляду є належним доказом, його складено відповідно до закону, підписано учасниками, що брали участь в огляді, зауважень від них не надходило. Окрім того, протокол містить додаток – фототаблицю, що підтверджує зміст протоколу.

Суд відхилив клопотання захисника.

Ситуація 2. Захисник заявив клопотання до суду про виключення з числа дослідження в суді протоколу огляду місця події – ділянки автомобільної магістралі з прилеглою територією. Оскільки, по-перше, це суперечить принципу безпосередності, а по-друге, слідчий неправильно вказав довжину гальмівного шляху на поверхні асфальтового покриття, що має суттєве значення для правильного вирішення кримінального провадження. Прокурор зазначив, що це не є можливим, оскільки той слід давно вже затерся, а також це недоцільно й занадто проблематично, адже на цій ділянці дороги досить жвавий рух транспортних засобів. Суд відхилив клопотання захисника.

Назвіть процесуальні джерела доказів у даній справі. Проведіть класифікацію цих доказів. Розкрийте зміст принципу безпосередності дослідження доказів у кримінальному провадженні. Що таке достовірність доказів, якими засобами можливо посвідчувати достовірність доказів у кримінальному провадженні? Вкажіть, якими способами можна перевірити достовірність доказів у суді. Оцініть дії суду.

2. Захисник підозрюваного Петрова надав слідчому ряд документів: характеристика Петрова з місця роботи; пояснення громадян Олешківця, Козакова, Никонової, які теж давали характеристику окремим рисам характеру підозрюваного; грамота за підписом міського голови за активну участь у громадському житті міста; подяка від директора взуттєвої фабрики за значні досягнення працівника Петрова в трудовій сфері. Слідчий відмовився прийняти названі документи, оскільки вони не стосуються суті кримінального провадження, а також через те, що адвокат не має права самостійно опитувати громадян та збирати докази в рамках кримінального провадження, це є обов'язок слідчого, а не адвоката. Окрім того, слідчий поставив під сумнів достовірність ксерокопій характеристики, подяки та грамоти, а також правдивість наданих пояснень громадян.

Що таке внутрішні властивості доказів? Розкрийте зміст цих властивостей. Назвіть, що є доказами у названій фабулі справи? Оцініть дії слідчого та захисника.

Рекомендовані нормативні акти:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI (електронний ресурс) режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
5. Правила адвокатської етики / Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09 червня 2017 року (електронний ресурс) режим доступу: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.
6. Основні положення про роль адвокатів: ООН; Положення, Міжнародний документ від 01.08.1990, режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_835.
7. Рішення Ради адвокатів України № 74 «Про затвердження роз'яснення щодо гарантій адвокатської діяльності та окремих умов дисциплінарної відповідальності» (електронний ресурс) режим доступу: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-02-26-r-shennya-rau-74_56ebaf5d9f6da.pdf.
8. Рішення Ради адвокатів України № 71 Про надання роз'яснень практичних питань реалізації Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо організаційних форм адвокатської діяльності (електронний ресурс) режим доступу: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2014.07.04-05-rishennya-71.pdf>.
9. Про застосування амністії в Україні Закон України від 01.10.1996 № 392/96-ВР – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Про амністію у 2016 році Закон України від 22.12.2016 № 1810-VIII режим доступу - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1810-19>.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб

правоохоронними органами під час [...] Закон України від 16.11.2017 № 2213-VIII режим доступу - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2213-19/paran14#n14>.

12. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2015 № 1350/5) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

13. Інструкція з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, затверджена наказом МВС України від 22.10.2012 № 940 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0054-13>.

14. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/936/1687/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

15. Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджена наказом МВС України від 06.11.2015 № 1377 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

16. Інструкція з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 14.04.2016 № 296 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE29014.html.

17. Інструкція про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 13.07.2016 № 654 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE29217.html.

18. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» від 09.11.2012 № 1640/0/4-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

19. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України»

від 04.04.2013 № 511-550/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

20. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» від 5.04.2013 № 223-558/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

21. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 03.10.2012 № 223-1430/0/4-12 – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1430740-12>.

22. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Щодо вжиття заходів загального характеру, зумовлених порушенням ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, які встановлені у рішенні Європейського суду з прав людини від 09 жовтня 2014 року у справі «Чанєв проти України» від 23.12.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

23. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу [...]» від 21.11.2012 № 10-1717/0/4-12, режим доступу - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1446740-12>.

24. Положення про порядок застосування електронних засобів контролю, затверджене наказом МВС України від 09.08.2012 № 696 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

25. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затверджене наказом Генеральної прокуратури України від 06.04.2016 № 139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua>.

26. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затверджений постановою КМУ від 19.11.2012 № 1104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

27. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» від 17.10.2014 № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_za_2014_rik.html.

28. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» від 11.12.2015 № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_za_2015_rik.html.

29. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику в справах про зняття арешту з майна» від 03.06.2016 № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_za_2016_rik.html.

30. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час [...] Закон України від 16.11.2017 № 2213-VIII режим доступу - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2213-19/paran14#n14>.

31. Рекомендаційні роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23.12.2016 р. «Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх», затверджені рішенням зборів суддів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

32. Узагальнення судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» від 19.12.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html.

33. Узагальнення судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику забезпечення права на захист у кримінальному провадженні» від 25.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html.

34. Узагальнення судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику вирішення слідчими судьями питань, пов'язаних із слідчими (розшуковими) діями» від 03.06.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html.

35. Узагальнення судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html.

Рекомендована література:

1. Адвокат: навички професії: практ. посіб. / Я. П. Зейкан. — 2-ге вид., стер. — К. : КНТ, 2008. — 788 с. — укр.

2. Адвокатура України: навч. посіб. для студ. / уклад.: О. С. Котуха; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. — Л., 2013. — 303 с. — Бібліогр.: с. 293—302 — укр.
3. Біцай А.В. Участь адвоката у медіації / Монографія (за заг. ред. О.Г.Яновської).- Київ – 2017. – 238 С.
4. Бозров В. М., Костовская Н. В. Судебное решение и оценка доказательств по уголовному делу : монография. – М.: Юрлитинформ, 2013. – 160 с.
5. Вапнярчук В. В. Сторона кримінально-процесуального доказування / В. Вапнярчук // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2012. – № 1 (68). С. 217 – 223.
6. Гончаренко В. Г. Доказування в кримінальному провадженні: науково-практичний посібник / В. Г. Гончаренко. — К.: Прецедент, 2014. — 42 с.
7. Грошевий Ю. М., Фомін С. Б. Кримінально-процесуальне доказування та оперативно-розшукова діяльність: Навчальний посібник. – Х.: Право, 2010. – 112 с.
8. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. - Х. : Пр; 2013.-824 с.
9. Кримінальний процес: підручник / За заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. 544 с.
10. Кримінально-процесуальні гарантії діяльності адвоката: моногр. / Л. Д. Удалова, С. Л. Савицька. – Київ: КНТ, 2014. – 170 с.
11. Лотоцький М.В. Адвокатура як суб'єкт запобігання злочинам: автореф. дис. на здбуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / М.В. Лотоцький. – Запоріжжя, 2012. – 20 с.
12. Ляш А. О. Поняття доказів у кримінальному процесі / А. О. Ляш, В. М. Ліщенко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». — 2012. — № 2(6)
13. Погорецький М. А. Адвокатура України : підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська. - Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 368 с.
14. Стоянов М. М. Порухення процесуальної форми та визнання відомостей недопустимими у кримінальному провадженні / М. М. Стоянов // Порівняльно-аналітичне право. — 2013. — № 3-2. — С. 319—321.
15. Теорія доказів: підручник / К. В. Антонов, О. В. Сачко, В. М. Тертишник, В. Г. Уваров / За заг. ред. В. М. Тертишника. — Київ: Алерта, 2015. — 294 с.
16. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Особлива частина: підручник. Академічне видання. – Підручник. / В. М. Тертишник. – Київ: Алерта, 2014. – 420 с.
17. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Видання 13-те доповн. і перероб. / В. М. Тертишник. — К.: Правова єдність, 2017. — 824 с.

18. Яновська О. Г. Змагальні засади процесу доказування в кримінальному провадженні / О. Г. Яновська // Юрид. Україна. – 2013. – № 8. – С. 77-82.

ТЕМА № 13. Основи діяльності адвоката у цивільному судочинстві та у процесі медіації

План:

1. Правові засади діяльності адвоката у цивільному процесі: поняття та види.
2. Організація роботи адвоката в цивільному процесі під час представництва інтересів фізичних та юридичних осіб. Формулювання та узгодження із клієнтом правової позиції по справі.
3. Підстава представництва адвокатом прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб в суді. Права й обов'язки адвоката - представника позивача, відповідача, третіх осіб.
4. Обставини, що виключають участь адвоката у цивільному судочинстві. Способи запобігання конфлікту інтересів адвокатом.
5. Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ. Складання позовної заяви, інших документів. Структура та зміст позовної заяви. Підготовка та подання письмових доказів разом з позовною заявою.
6. Діяльність адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ. Доказова діяльність адвоката у цивільному судочинстві.
7. Промова адвоката в суді.
8. Особливості адвокатської діяльності при альтернативному вирішенні спорів у цивільному судочинстві. Роль адвоката під час укладення мирової угоди.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомитися з рекомендованою літературою із метою поглиблення знань щодо основ діяльності адвоката у кримінальному судочинстві.

2. Законспектувати висновки, які вам подобаються на підставі опрацьованої літератури.

3. Обрати видатного адвоката минулого у сфері цивільного права та зробити доповідь про нього.

4. Знайдіть посібник Національної асоціації адвокатів України «Підготовка адвоката до цивільного процесу, 2017», складений відомим адвокатом Я. П. Зейканом. Підготуйте конспект основних тез, викладених у даному посібнику.

Практичні завдання:

1. Гр-н А. взяв у гр-на Б. у борг гроші у сумі 20 000 грн. на строк 6 місяців під 50% річних, але після закінчення зазначеного строку гроші не повернув, посилаючись на те, що його обдурили і продали йому неякісний товар, який А. планував продати і, таким чином, заробити прибуток собі та віддати борг з відсотками гр-ну Б.

Гр-н А., втративши надію на повернення боргу, звернувся до адвоката.

Дайте правову оцінку діям гр-н А. і Б. Розрахуйте суму заборгованості по закінченню 1 року після отримання грошей. Підготуйте проект позовної заяви до суду.

2. Гр-нка Д. несвоечасно здійснює о плату за опалення квартири. Комунальне підприємство «Харківські теплові мережі» звернулося до суду та отримало судовий наказ про стягнення заборгованості з гр-нки Д.

Гр-нка Д., отримавши судове рішення, не погодилася із ним, тому що на протязі опалювального сезону у неї в квартирі опалювальні батареї були холодні, а в квартирі температура повітря не піднімалася вище 12 градусів тепла.

Для вирішення спору, що виник, Д. звернулася до адвоката. Дайте правову оцінку ситуації, що склалася. Підготуйте процесуальний документ, якщо є в цьому необхідність.

3. Адвокат В. представляє в суді інтереси позивачки К. у справі про поділ спадкового майна. У судовому засіданні адвокат заявив клопотання про затвердження мирової угоди (сторонами в якій виступав він та відповідач). Суддя відмовив в укладенні мирової угоди, оскільки, на його думку, такий важливий крок має право здійснити лише позивачка особисто, а її адвокат - ні.

Чи має право адвокат укладати мирову угоду?

Чим підтверджуються його повноваження? (Відповідь має бути обґрунтована відповідно до чинного цивільного процесуального законодавства України). Визначте, яким документом підтверджуються повноваження адвоката, та складіть його.

Рекомендовані нормативні акти:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р., № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
3. Цивільний процесуальний кодекс України: від 18 березня 2004 р., № № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
4. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_835.
5. Правила адвокатської етики, затв. Звітно-виборчим з'їздом адвокатів України 9.06.2017 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf

Рекомендована література:

1. Комаров В.В. Курс цивільного процесу: Підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. — Х.: Право, 2011. — 1352 с.
2. Погорецький М. А. Адвокатура України : підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська. — Київ : Юрінком Інтер, 2014. — 368 с.
3. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія / Т.Б. Вільчик. — Харків: Право, 2015. — 400 с.
4. Біцай А.В. Участь адвоката у медіації / Монографія (за заг. ред. О.Г.Яновської). — Київ — 2017. — 238 С.
5. Зейкан Я.П. Адвокат: цивільні справи: методичні поради./ Я.П. Зейкан. — Х., 2012. — 688с. (Бібл-ка "АО "ЧіП").
6. Медіація у професійній діяльності юриста: Підручник. / /авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.]; за ред. Наталі Крестовської, Луїзи Романадзе. — Одеса: Екологія, 2019. — 456 с.
7. Жан А. Миримановф, Франсис Курвуазье. Медиация в вопросах и ответах // перевод с французского Алексейцевой Т. А. // под ред. Гайдаенко Шер Н.И. — Женева. — 2014. - 28 с.
8. Рябець М.М., Зейкан Я.П., Тихоненко І.В. Як досягти успіху в цивільній справі? — Х., 2006. — 315с.
9. Сакара Н. Право на справедливий судовий розгляд та національна практика цивільного судочинства / Н. Сакара // Право України. — 2011. — № 10. — 31-32.

Тема № 14. Основи діяльності адвоката у господарському та адміністративному судочинстві

План:

1. Правова регламентація і підстави участі адвоката у господарському судочинстві.
2. Організація роботи адвоката в ході досудового врегулювання та вирішення господарських спорів.
3. Формування та реалізація адвокатом правової позиції по господарській справі.
4. Доказова діяльність адвоката-представника як форма реалізації правової позиції по господарській справі.
5. Процесуальний статус адвоката в адміністративному процесі. Права та обов'язки адвоката.
6. Проблеми законодавчого врегулювання правового статусу та повноважень адвоката у адміністративному судочинстві.
7. Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.
8. Сутність функції захисту прав осіб при розгляді справ про адміністративні правопорушення.
9. Представництво адвокатом інтересів осіб при розгляді справ про адміністративні правопорушення.

Практичне завдання:

1. Гр-н Д. звернувся до адвоката К. за правової допомогою у адміністративній справі. При цьому він наполягав, що сплатить адвокату гонорар лише у випадку позитивного рішення суду. Адвокат К. відмовився укладати договір про надання правової допомоги, оскільки не може на 100 відсотків гарантувати позитивне рішення суду.

Чи правильно вчинив адвокат? В яких випадках адвокат мусить відмовитися від укладання договору про надання правової допомоги? Які особливості договору про надання правової допомоги?

Нормативні акти та рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
3. Правила адвокатської етики, затв. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р. – Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://unba.org.ua/>
4. Муза О.В. Деякі аспекти використання медіації в адміністративному судочинстві України / Університетські наукові записки. 2011, № 4(40). С. 239-244.
5. Організація роботи адвокатури в Україні : навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкина. – Харків : Право, – 2014.
6. Погорецький М. А. Адвокатура України: підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т. – Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 365.
7. Святоцька В.О. СПЕЦИФІКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ АДВОКАТА ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЙОГО УЧАСТІ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ: АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА Й АДВОКАТСЬКОЇ ПРАКТИКИ // Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 1(7), 2015. С. 38-42.
8. Чудик Н. ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ // Актуальні проблеми правознавства. Випуск 2. 2016 р. С. 77-82.

Тема № 15. Основи діяльності адвоката у системі безоплатної правової допомоги

План:

1. Інститут безоплатної правової допомоги: правова природа та особливості адміністрування.
2. Сутність конституційного права на безоплатну правову допомогу.
3. Міжнародні стандарти безоплатної правової допомоги та правове забезпечення права на БПД в Україні.

4. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги (принцип верховенство права; законність; доступність безоплатної правової допомоги; забезпечення якості безоплатної правової допомоги; гарантоване державне фінансування).

5. Види безоплатної правової допомоги: поняття та загальна характеристика. Коло суб'єктів, наділених правом надання безоплатної вторинної правової допомоги.

6. Правове регулювання, порядок та умови проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної правової допомоги.

7. Права та обов'язки адвоката, який надає безоплатну вторинну правову допомогу. Оплата послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

8. Фінансування БПД в Україні.

9. Система безоплатної правової допомоги у зарубіжних країнах.

Практичні завдання:

1. Гр-н Н. Звернувся до Першого Харківського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги з проханням представляти його інтереси під час розгляду цивільної справи в суді. Однак при перевірці спеціалістами Центру майнового стану заявника було виявлено, що останній не є особою, яка має право на безоплатну правову допомогу.

Назвіть, будь ласка, хто є суб'єктами на отримання безоплатної правової допомоги?

2. Гр-нка К. під час отримання безоплатної правової допомоги звернулася до Центру за надання безоплатної правової допомоги з вимогою змінити їй адвоката через конфлікт інтересів.

Чи буде така вимога задоволена? В яких випадках слід вважати наявність конфлікту інтересів?

Нормативні акти та рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28

- червня 1996 року. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
 3. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р., № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
 4. Бова Є.Ю. Організація безкоштовної правової допомоги в Україні : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : спец. 20092.00.10 / Є.Ю. Бова. - Київ, 2009.
 5. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні: монографія / Т.Б. Вільчик. – Харків: Право, 2015. – 400 с.
 6. Іванцова. А. В. Поняття безоплатної правової допомоги в Україні та за кордоном. / А. В. Іванцова // Часопис академії адвокатури в Україні, 2015. - № 3. – с. 194-201.
 7. Організація роботи адвокатури в Україні : навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкина. – Харків : Право, – 2014.
 8. Погорецький М. А. Адвокатура України: підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т. – Київ : Юрінком Інтер, 2014. – 365 с.
 9. Ремескова Ю.О. Міжнародно-правові стандарти якості безоплатної правової допомоги // Доступ до правосуддя у контексті судової реформи. 2018. - С. 131-134.
 10. Шаталюк С.Д. Історичний аспект розвитку та встановлення системи безоплатної правової допомоги // Митна справа. – 2010. - № 2 (68). – С. 90-96.

**Тема № 16. Основи діяльності адвоката у Конституційному Суді
України**

План:

1. Роль і місце Конституційного Суду України в системі органів державної влади. Повноваження Конституційного Суду України. Структура Конституційного Суду України.
2. Конституційна скарга: правова природа, суб'єкти і порядок подання.
3. Методологічні аспекти складання конституційної скарги адвокатом. Умови прийнятності конституційної скарги.
4. Права та обов'язки адвоката як учасника конституційного провадження. Відповідальність за порушення порядку проведення засідань в Конституційному Суді України.
5. Процедура розгляду конституційної скарги у Конституційному Суді України.
6. Роль адвоката у супроводженні конституційної скарги: стратегічні та тактичні аспекти.
7. Організаційно-правові проблеми і перспективи розвитку інституту конституційної скарги в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення правових основ конституційного судочинства. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.
2. Здійсніть аналіз практики розгляду Конституційним Судом України конституційних скарг. Використайте для цього інформацію, яка міститься на офіційному сайті Конституційного Суду України.
3. Здійсніть детальний аналіз правових позицій Конституційного Суду України щодо адвокатури (у письмовій формі).
4. Зверніться до Єдиного державного реєстру судових рішень, знайдіть там рішення касаційної інстанції, яке набуло законної сили, і на основі фактичних обставин, викладених у рішенні, й правових мотивів його ухвалення складіть проект конституційної скарги.
5. Звернувшись до Закону України «Про Конституційний Суд України» і Регламенту Конституційного Суду України, зробіть схематичний детальний опис порядку і підстав подання конституційної скарги. Визначте правові

підстави і форми діяльності адвоката, який подає конституційну скаргу, на всіх етапах конституційного провадження.

Практичні завдання:

1. 66 народних депутатів України звернулися до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров’я та вищих медичних закладах освіти”. Підставою для розгляду справи народні депутати України вважали практичну необхідність в офіційній інтерпретації положень ч. 3 ст. 49 Конституції України.

Суб’єкт права на конституційне подання у своєму поданні вказував, що до Переліку платних послуг фактично включені лікувально-медичну, профілактичну та інші види медичних послуг та допомоги, які відповідно до ч. 3 ст. 49 Конституції України у таких закладах мають надаватися безоплатно, у зв’язку з чим просив визнати згадану Постанову неконституційною.

У прийнятому Конституційним Судом України рішенні від 25.11.1998 р. № 15-рп/98 (справа про платні медичні послуги) була сформована правова позиція, відповідно до якої поняття «медична допомога», умови запровадження медичного страхування, у тому числі державного, формування і використання добровільних медичних фондів, а також порядок надання медичних послуг, які виходять за межі медичної допомоги, на платній основі у державних і комунальних закладах охорони здоров’я та перелік таких послуг мають бути визначені законом.

Визначте поняття та види рішень Конституційного Суду України? Які конституційно-правові вимоги встановлені до змісту рішень та висновків Конституційного Суду України? В чому полягають особливості правової природи рішень та висновків Конституційного Суду України? Яка роль адвоката у підготовки звернень до Конституційного Суду України?

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень ст. 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови) викликало неоднозначну реакцію у суспільстві (№ 10-рп/99 від 14 груд. 1999 р.). Саме тому, відмежовуючись від офіційної інтерпретації ст. 10 Конституції України, висловив окрему думку суддя Конституційного Суду України О.М. Мироненко, рішуче скориставшись правом заперечення.

Чи дозволяє чинний Закон України «Про Конституційний Суд України» кожному судді Конституційного Суду України висловлювати окрему думку щодо його рішення, висновку? Визначте юридичну природу окремої думки? Які існують типи окремих думок суддів органів конституційної юрисдикції в

інших державах? Чи може надаватися окремій думці судді органу конституційного контролю прецедентний характер? Як адвокат може застосувати окрему думку судді Конституційного Суду України у своїй роботі по захисту та представництву інтересів клієнтів?

3. Під час розгляду справи за адміністративним позовом громадянина України Г. виник спір щодо конституційності ч. 1 ст. 10 Закону України “Про місцеві вибори”: “Право висунення кандидатів належить громадянам України, які мають право голосу. Це право реалізується громадянами України через республіканські в Автономній Республіці Крим, обласні, районні, міські, районні у містах організації політичних партій (далі — місцеві організації партій) або шляхом самовисунення відповідно до цього Закону”. На думку заявника, “такий порядок реалізації пасивного виборчого права на місцевих виборах особи, яка не є членом політичної партії та не бажає звертатися до жодної з політичних партій з проханням (клопотанням) щодо висунення його кандидатури як кандидата в депутати місцевих рад” явно суперечить ст. 71 Основного Закону України: “Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування”, відтак суперечить і ст. 64 Конституції: “Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України”. Крім цього, акцентував і на невідповідності ч. 3 ст. 22 Конституції України: “При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод”.

Позивач просив суд застосувати норми Конституції України безпосередньо або, як варіант, задіяти механізм, передбачений ч. 5 ст. 9 Кодексу адміністративного судочинства України, тобто зупинити провадження у справі, звернутися до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності оскаржуваного положення закону.

У свою чергу суддя апелював до можливості звернення громадянина Г. з конституційною скаргою, вказавши на відсутність у нього повноваження визнавати закон в цілому чи його окреме положення неконституційним.

Оцініть аргументи громадянина та судді. Які, на Ваш погляд, аргументи є переконливими? Чи може суд застосовувати норми Конституції України безпосередньо? Який порядок звернення до Конституційного Суду України з конституційною скаргою? Яке місце займає Конституційний Суд України у механізмі захисту прав людини? Яку правову консультацію може надати адвокат по такій справі?

Рекомендована література:

1. Аналітичний звіт щодо запровадження інституту конституційної скарги / Ю. Кириченко, Б.Бондаренко. К.: ФОП Москаленко О.М., 2018. 40 с.
2. Берестова І. Конституційний суд України в системі юрисдикційних органів: загальні положення. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 154-159.
3. Бринцев В. Д. Судовий конституціоналізм в Україні: доктрина і практика формування: монографія: [у 2 кн.] / В. Д. Бринцев. — Кн. 1. — Харків: Право, 2013. — 392 с.
4. Бринцев В. Д. Судовий конституціоналізм в Україні: доктрина і практика формування: монографія: [у 2 кн.] / В. Д. Бринцев. — Кн. 2. — Харків: Право, 2015. — 376 с.
5. Головін А. С. Захист прав людини і громадянина при здійсненні правосуддя в рішеннях Конституційного Суду України / А. С. Головін. — Київ: Логос, 2011. — 307 с.
6. Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя: монографія / М. М. Гультай. — Харків: Право, 2013. — 424 с.
7. Гультай, Михайло Мирославович. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя: курс лекцій. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 269 с.
8. Евсеев А. П. Психологія конституційного судопроизводства: монографія / А. П. Евсеев. — Харків: Юрайт, 2013. — 232 с.
9. Конституційна юрисдикція: підручник / Ю. Г. Барабаш, І. І. Дахова, О. П. Євсеев та ін.; за ред. Ю. Г. Барабаша та А. О. Селіванова. — Харків: Право, 2012. — 168 с.
10. Конституційне право України : навч. посібник [для підгот. до іспиту за кредитно-модульною сист. навчання]. 2-е вид., перероб. і доп. / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філяніна. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с.
11. Конституційний контроль і процеси демократичної трансформації у сучасному суспільстві. Збірка матеріалів міжнародної конференції, присвяченої 20-річчю Конституційного Суду України. Київ: ВАІТЕ, 2016. 218 с.
12. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р., № 2136-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>.
13. Проблеми та перспективи запровадження індивідуальної конституційної скарги в Україні: монографія / О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш, С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова. — Київ: Атіка — Н, 2010. — 108 с.
14. Регламент Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 р. із змінами. URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/reglament_2.pdf.

15. Речицький В. В. Конституціоналізм. Коротка версія. Читанка з конституціоналізму для зацікавлених / В. В. Речицький. — Харків: Харківська правозахисна група, Права людини, 2014. — 264 с.

16. Селіванов А. О. Конституційна юрисдикція: поняття, зміст, принцип верховенства права, правові позиції по справах прав людини і конституційних конфліктів у сфері публічної влади / А. О. Селіванов. — Київ: Ін Юре, 2008. — 120 с.

17. Селіванов А. О. Конституційні проблеми в сучасній теорії права. Доктрина стабільності та охорони Конституції України в контексті її модернізації та ефективного конституційного правосуддя / А. О. Селіванов. — Київ: Логос, 2012. — 152 с.

18. Скомороха В. Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики / В. Є. Скомороха. — Київ: “МП Леся”, 2007 — 716 с.

19. Стрижак А. А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт. огляд та комент.) / А. А. Стрижак. — Київ: Ін Юре, 2010. — 631 с.

20. Тодыка Ю. Н. Толкование Конституции и законов Украины: теория и практика / Ю. Н. Тодыка — Харьков: Факт, 2001. — 328 с.

21. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції / С. Шевчук. — Київ: Український центр Правничих студій, 2001. — 302 с.

Интернет-ресурси:

Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua>.

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <http://kmu.gov.ua>.

Офіційний сайт Міністерства юстиції України – <http://minjust.gov.ua>

Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України – <http://www.unba.org.ua/>

Офіційний сайт Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – <http://vkdka.org>

Офіційний сайт Київської міської кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – <http://kmdka.com>

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://nbuv.gov.ua>

Національна парламентська бібліотека України, каталог книжкових та спеціальних видань – <http://catalogue.nplu.org>

Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. База рішень Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#>

6. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Основи адвокатури є навчальною дисципліною, яка викладається кафедрою адвокатури для студентів. Моніторинг знань студентів з даної навчальної дисципліни здійснюється шляхом поточного контролю (ПК) протягом курсу практичних занять, за результатами яких складається іспит.

Оцінювання рівня знань студентів здійснюється шляхом поточного контролю (ПК) на практичних заняттях та підсумкового контролю знань (ПКЗ) під час іспиту. Підсумкова оцінка знань обчислюється шляхом підрахунку суми балів, набраних під час ПК та ПКЗ.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при відповіді на теоретичні запитання та при вирішенні практичних завдань.

Критеріями оцінювання знань та вмінь студентів протягом ПК є:

ПК: критерії оцінювання знань та вмінь

Вид активності	Зміст активності	Кількість видів	Кількість балів за вид	Всього (в балах)
	Основні			
Присутність на заняттях	Фізична присутність на абсолютно всіх заняттях	15	0,5	8
Відповіді на заняттях	Розкриття питання плану теми, відповідь по практичному завданню	15	до 2	30
Контрольний зріз знань для всієї групи	Після вивчення Модуля 1 та Модуля 2 (контрольне тестування із	2	до 5-ти	10

	використанням засобів Інтернет-технологій)			
	Додаткові			
Презентація	Доповідь (виступ на задану тему на практичному занятті) з презентацією за допомогою технічних засобів	1	до 12-ти	12
Опублікування наукової статті	Публікація наукової статті за темою, що входить до предмета вивчення дисципліни	1	до 18-ти	18
Опублікування наукових тез	Виступ із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді	1	до 14-ти	14
Робота з науковою літературою	Анотування (рецензування) наукових статей, монографій за темами курсу (до трьох статей або одна монографія)	2	до 6-ти балів за статтю	12
Складання кросворду	Складання кросворду з юридичних термінів за темами курсу (не менше трьох тем та не менше тридцяти термінів)	2	до 6-ти	12
Складання тестів	Підготовка тестових питань за темами курсу (не менше трьох тем та не менше тридцяти питань або одна тема двадцять питань з чотирма варіантами відповідей)	2	до 6-ти	12

Складання фабул	Підготовка фабул за темами курсу (не менше двох тем та не менше двох практичних ситуацій)	2	до 6-ти	12
Участь у роботі студентського гуртка	Виступ з доповіддю на засіданні гуртка, участь у обговореннях (не менше одного виступу)	1	до 2	12

Пояснення:

Максимальна кількість балів за результатами практичних занять – **60**.

Мінімальна кількість балів – **25**.

Основні види активності дають студенту можливість набрати бали, необхідні для складання іспиту. Вони є обов'язковими для всіх студентів.

Додаткові види активності дають можливість за необхідності добрати бали і відповідають індивідуальній роботі (яка загалом оцінюється від 12 – 18 балів). Додаткові види застосовуються як альтернативні за бажанням студента і узгодженням з викладачем та мають на меті стимулювання студента до самостійної, наукової, творчої роботи. Можливе обрання лише одного додаткового виду активності, крім виступу із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді або наукової статті, з обов'язковою рецензією викладача кафедри адвокатури.

Різні види активності доповнюють одне одного, за рахунок чого у студента є певний «запас балів». За рахунок одного виду активності студент компенсує недоодержані за іншим видом.

Відповіді на заняттях передбачають розкриття питань по темі курсу, вирішення практичних завдань, доповнення. Залежно від обсягу та якості відповіді їх можна оцінювати до 2 балів за заняття.

Контрольні завдання здійснюються у формі тесту із використанням засобів Інтернет-технологій, який полягає у наданні правильних відповідей на

поставлені питання після вивчення Модуля 1 та Модуля 2. Відповіді оцінюються за правильністю в обсязі від 0 до 5 балів.

Розробка презентації передбачає представлення за допомогою аудіовізуальних технічних засобів (ноутбук, проектор тощо) розробок студента з окремих питань або тем курсу. Об'єднує елементи наукової доповіді та складання схем і таблиць. Одна презентація повинна містити не менше 7 елементів, і оцінюється до 12 балів. Оцінюється оригінальність презентації, рівень її технічної підтримки, повнота і змістовність викладення матеріалу.

Опублікування наукової статті передбачає підготовку, рецензування та опублікування наукової статті з теми, що входить до даної дисципліни в будь-якому виданні правничого спрямування.

Написання і опублікування тез передбачає підготовку тез наукової доповіді і їх опублікування у збірнику певної студентської наукової конференції, а також виступ на ній (за можливості) з тематики, що входить до предмета навчальної дисципліни. Тематика тез та конференція, на яку вони будуть подані, визначаються студентом за погодженням з викладачем (науковим керівником).

Робота з науковою літературою передбачає ознайомлення студентів з додатковою науковою літературою по тематиці навчальної дисципліни, а також її анотування (рецензування). Може включати вивчення наукових статей або монографій. Анотація (рецензія) складається окремо на кожному статтю обсягом 1,5-2 стор., на монографію – 5 стор. Перелік статей (монографій) визначається студентом за погодженням з викладачем.

Складання кросворду передбачає самостійну розробку кросворду з юридичних термінів за темами курсу. Кросворд повинен містити не менше трьох тем та не менше тридцяти термінів. Оцінюється оригінальність, логічність.

Складання тестів передбачає підготовку студентами тестових завдань з тематики курсу (яка визначається студентами за погодженням з викладачем).

Кожний тест, належним чином складений і оформлений (питання і 4 варіанти відповіді, одна з яких є правильною). Тести мають бути оригінальними і не повинні дублювати питання, розроблені кафедрою.

Складання фабул (задач) передбачає самостійну розробку студентами практичних завдань по темах курсу. Задача має включати формулювання практичної ситуації та постановку питань до неї. Оцінюється оригінальність фабули, її змістовність, проблемність питань, на які вона розрахована. Кожна фабула оцінюється у 6 балів (не менше двох тем та не менше двох практичних ситуацій).

Участь у роботі студентського гуртка передбачає активну участь студента у обговореннях тем наукового гуртка, організованого кафедрою та виступ з доповіддю на засіданні гуртка (не менше одного виступу).

Підсумковий бал за результатами поточного контролю (ПК) обчислюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Результати ПК знань студентів своєчасно вносяться до журналу обліку роботи викладача та регулярно оприлюднюються в академічній групі (особисто студенту за його запитом).

У разі невиконання завдань поточного контролю (ПК) з об'єктивних причин студенти мають право на ліквідацію заборгованості. Час та порядок складання визначається кафедрою.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є важливим фактором засвоєння навчального матеріалу. Мета самостійної роботи – формування самостійності студента, його вмінь, знань, навичок, що здійснюється опосередковано через зміст і методи усіх видів навчальних занять.

Самостійна робота – це робота студентів, що планується та виконується за завданнями та під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Завдання самостійної роботи студентів із дисципліни – засвоїти, закріпити та систематизувати відповідні теоретичні знання, а також уміти

застосовувати їх під час виконання практичних завдань. Самостійна робота студентів забезпечує їх підготовку до поточних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів із дисципліни «Основи адвокатури» визначається навчальною програмою дисципліни.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формуванню інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Для контролю оволодіння знаннями, що одержані студентом самостійно під час вивчення навчальної дисципліни «Основи адвокатури», використовуються контрольні питання та тестові завдання. Частина із запропонованих нижче контрольних питань і тестових завдань буде використовуватися при проведенні модульних та підсумкових контролів знань студентів, тому їх вирішення сприятиме як підвищенню рівня знань, так і отриманню високих рейтингових балів.

1. ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Основні етапи виникнення та розвитку інституту адвокатури в Україні та світі.
2. Правове регулювання адвокатської діяльності.
3. Міжнародно-правові стандарти діяльності інституту адвокатури.
4. Принципи адвокатської діяльності: їх класифікація, поняття та значення.
5. Підстави для надання адвокатом професійної правничої допомоги.
6. Форма угоди для надання адвокатом правничої допомоги.
7. Дотримання принципу компетентності та добросовісності на стадії виконання адвокатом доручення клієнта.
8. Порядок інформування клієнта щодо правової позиції у справі.

9. Дотримання принципу законності на стадії прийняття доручення клієнта.
10. Дотримання принципу неприпустимості представництва клієнтів із суперечливими інтересами на стадії прийняття доручення клієнта.
11. Дотримання принципу конфіденційності на стадії прийняття доручення клієнта.
12. Засади прийняття доручення клієнта декількома адвокатами.
13. Дотримання принципу законності на стадії виконання адвокатом доручення клієнта.
14. Інформування адвокатом клієнта про хід виконання доручення.
15. Дотримання принципу добросовісності при виконанні адвокатом доручення клієнта.
16. Оплата праці адвоката.
17. Оплата фактичних витратів, пов'язаних із виконанням доручень адвокатом.
18. Фінансові відносини з клієнтом у випадку дострокового розірвання угоди.
19. Одностороннє розірвання клієнтом угоди про надання правової допомоги.
20. Обов'язки адвоката при розірванні угоди.
21. Завдання та повноваження кваліфікаційно–дисциплінарної комісії адвокатури.
22. Склад та термін дії кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.
23. Напрямки діяльності, склад та повноваження атестаційної палати КДКА.
24. Порядок набуття статусу адвоката України.
25. Порядок створення, склад та повноваження дисциплінарної палати КДК адвокатури.
26. Порядок розгляду справ про дисциплінарну відповідальність адвоката.

27. Вища кваліфікаційна комісія адвокатури, порядок створення, склад, повноваження.
28. Дисциплінарна відповідальність адвоката та види дисциплінарних стягнень.
29. Підстави припинення адвокатської діяльності.
30. Відносини адвокатури із владними структурами та органами місцевого самоврядування.
31. Підстави та порядок створення адвокатських об'єднань.
32. Статут адвокатського об'єднання.
33. Порядок реєстрації адвокатських об'єднань.
34. Спілки та асоціації адвокатів.
35. Форми діяльності та завдання Спілки асоціації адвокатів.
36. Організаційні форми адвокатської діяльності.
37. Завдання та система органів адвокатського самоврядування.
38. Значення Європейської концепції з захисту прав людини та основних свобод у діяльності адвоката.
39. Місце адвокатури у системі судової влади.
40. Адвокатура та держава: основні принципи взаємодії.
41. Правовий статус захисника.
42. Права захисника.
43. Обов'язки захисника.
44. Конституційні принципи забезпечення права на захист.
45. Способи залучення адвоката як захисника до участі у справі.
46. Випадки, коли відмова від захисника не може бути прийнятою.
47. Момент, із якого захисник допускається до участі у справі.
48. Випадки, коли адвокат не має права прийняти доручення про надання юридичної допомоги.
49. Повноваження адвоката щодо збирання, дослідження й оцінки доказів за справою, яку він веде.
50. Повноваження адвоката на стадії апеляційного провадження.

51. Повноваження адвоката на стадії касаційного провадження.
52. Права адвоката щодо оскарження дій і рішень слідчих органів, прокурора, судді і суду.
53. Права адвоката на стадії закінчення досудового слідства та на судових стадіях кримінального процесу.
54. Порядок розгляду й вирішення зауважень адвоката щодо протоколу судового засідання.
55. Порядок оскарження адвокатом рішення суду.
56. Права та обов'язки адвоката як представника потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача.
57. Дотримання адвокатом етичних принципів у відносинах із судом та іншими учасниками судового процесу.
58. Основи діяльності адвоката у цивільному процесі.
59. Представницька та правозахисна роль адвоката у цивільному процесі.
60. Участь адвоката під час ведення цивільних справ на стадіях апеляційного та касаційного провадження.
61. Участь адвоката у господарському процесі.
62. Особливості діяльності адвоката на стадії досудового врегулювання господарських спорів.
63. Характеристика роботи адвоката під час розгляду господарських справ на всіх стадіях провадження.
64. Правовий статус та повноваження адвоката в адміністративному процесі.
65. Особливості правового статусу сторін в адміністративному процесі.
66. Строки вчинення процесуальних дій в адміністративному процесі.
67. Залишення позовної заяви без розгляду та зупинення чи закриття провадження в адміністративному процесі.
68. Особливості роботи адвоката під час ведення адміністративних справ на стадіях провадження за винятковими та нововиявленими обставинами.
69. Основи психологічної діяльності адвоката.

70. Призначення, роль та мистецтво судової риторики.
71. Участь адвоката у процесі укладання угод.
72. Правовий статус та повноваження адвоката-медіатора.
73. Основи діяльності адвоката у системі безоплатної правової допомоги.
74. Статус адвоката іноземної держави.
75. Акти органів адвокатського самоврядування.
76. Національна асоціація адвокатів України: її правовий статус та структура.
77. Правове регулювання надання безоплатної правничої допомоги адвокатом
78. Основи діяльності адвоката у конституційному провадженні.
79. Конституційна скарга: правова природа, суб'єкти і порядок подання.
80. Процедура розгляду конституційної скарги у Конституційному Суді України

Навчальне видання
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
для самостійної роботи
та практичних занять
з НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Основи адвокатури ”

для студентів 3 курсу (бакалаврат) денної форми навчання

У к л а д а ч і: Т.Б. Вільчик; О.М. Овчаренко; О.О. Шандула, Я.О. Ковальова;
Ю.О. Ремескова

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК Т. Б. ВІЛЬЧИК